

ZAKON O KULTURNOM NASLEĐU

Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 129/2021 od 28.12.2021. godine, stupio je na snagu 5.1.2022, a primenjuje se istekom godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu, osim odredaba čl. 114–129. koje će se primenjivati danom pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se sistem zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa.

Cilj zakona

Član 2.

Cilj ovog zakona je uspostavljanje pravno uređenog i organizovanog sistema zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa kroz otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentovanje, proučavanje, vrednovanje, zaštitu, očuvanje, predstavljanje, interpretaciju, korišćenje i upravljanje kulturnim nasleđem.

Termini i definicije

Član 3.

Termini upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) **Kulturno nasleđe** je skup resursa, materijalnih i nematerijalnih, nasleđenih iz prošlosti, prepoznatih kao odraz i izraz neprekidno evoluirajućih vrednosti, uverenja, znanja i tradicija, nastalih interakcijom čoveka i prostora tokom vremena. Kulturno nasleđe može biti materijalno kulturno nasleđe i nematerijalno kulturno nasleđe;

2) **Materijalno kulturno nasleđe** je deo kulturnog nasleđa koje čini nepokretno kulturno nasleđe i pokretno kulturno nasleđe;

3) **Nepokretno kulturno nasleđe** je deo materijalnog kulturnog nasleđa koje čine nepokretnosti, njihove grupe, delovi ili ostaci, a za koje se pretpostavlja da mogu imati ili za koje je postupkom vrednovanja, u skladu sa zakonom, utvrđeno da imaju kulturnu, društvenu, istorijsku, arheološku, etnološku, antropološku, tehničku i industrijsku, umetničku, umetničko – zanatsku, arhitektonsku, građevinsku i građevinsko – konstruktivnu, prostornu (urbanu ili ruralnu) i naučnu vrednost i vrednost originala, unikata ili starine;

4) **Pokretno kulturno nasleđe** je deo materijalnog kulturnog nasleđa koje čine pokretni predmeti, njihove grupe, delovi ili ostaci za koje se pretpostavlja da mogu imati ili za koje je postupkom vrednovanja, u skladu sa zakonom, utvrđeno da imaju kulturnu, društvenu, istorijsku, arheološku, etnološku, antropološku, tehničku i industrijsku vrednost, umetničku, umetničko - zanatsku, naučnu i vrednost originala, unikata ili starine. Pokretno kulturno nasleđe, po njegovim vrstama čine muzejska građa, arhivska građa, stara i retka bibliotečka građa i filmska i ostala audiovizuelna građa;

5) **Kulturna dobra** su stvari i tvorevine materijalne i duhovne kulture od opšteg interesa, vrednovana i utvrđena u skladu sa zakonom, i čine sastavni deo materijalnog kulturnog nasleđa;

6) **Nepokretna kulturna dobra** su kulturni predeli, prostorne kulturno-istorijske celine, spomenici kulture, arheološka nalazišta i znamenita mesta;

7) **Pokretna kulturna dobra** su muzejska građa, arhivska građa, filmska i ostala audiovizuelna građa, stara i retka bibliotečka građa;

8) **Nematerijalno kulturno nasleđe** označava prakse, prikaze, izraze, znanja, veštine, kao i instrumente, predmete, artefakte i kulturne prostore koji su s njima povezani, koje zajednice, grupe i u pojedinim slučajevima pojedinci, prepoznaju kao deo svog kulturnog nasleđa. Ono se prenosi s generacije na generaciju, zajednice i grupe ga iznova stvaraju u zavisnosti od okruženja, njihove interakcije sa prirodom i istorije, pružajući im osećaj identiteta i kontinuiteta. Na taj način promovišu poštovanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti;

9) **Kulturno nasleđe u opasnosti** je kulturno nasleđe, bez obzira na vrstu kao i da li je utvrđeno za kulturno dobro, ukoliko je izloženo riziku uništenja, nestajanja, ozbiljnom narušavanju integriteta ili oštećenja;

10) **Dobra koja uživaju prethodnu zaštitu** su stvari i tvorevine za koje se pretpostavlja da poseduju kulturne vrednosti u skladu sa ovim zakonom;

11) **Dobra pod prethodnom zaštitom** su evidentirana dobra koja uživaju prethodnu zaštitu;

12) **Prethodna zaštita** je deo procesa vrednovanja materijalnog kulturnog nasleđa koje prethodi utvrđivanju za kulturna dobra;

13) **Kulturni predmet** je pokretno kulturno dobro ili dobro pod prethodnom zaštitom koje je, pre ili posle nezakonitog iznošenja sa teritorije države članice Evropske unije ili druge države, kategorizovan ili definisan kao „nacionalno blago koje ima umetničku, kulturnu, istorijsku ili arheološku vrednost”, na osnovu nacionalnog zakonodavstva ili administrativnog postupka, u skladu sa članom 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije;

14) **Ustanove zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa** su ustanove koje obavljaju delatnost zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa u skladu s odredbama ovog zakona i odredbama posebnih zakona kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa;

15) **Ustanova kulture** je pravno lice osnovano radi obavljanja kulturne delatnosti u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje oblast kulture;

16) **Centralne ustanove zaštite u Republici Srbiju** su Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Narodni muzej Srbije, Državni arhiv Srbije, Narodna biblioteka Srbije i Jugoslovenska kinoteka;

17) **Matične ustanove zaštite** su javne ustanove zaštite koje obavljaju matične poslove i čija se nadležnost, prava i obaveze, uređuju posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa;

18) **Teritorijalno nadležne ustanove zaštite** su javne ustanove zaštite koje obavljaju poslove zaštite kulturnog nasleđa na određenoj teritoriji u skladu sa posebnim zakonima;

19) **Vrednovanje** je stručna i naučna ocena svojstava, osobenosti i značaja dobra, radi utvrđivanja kulturne vrednosti i statusa kulturnog dobra;

20) **Kulturna dobra prema kategoriji** su kulturno dobro, kulturno dobro od velikog značaja i kulturno dobro od izuzetnog značaja;

21) **Registri kulturnih dobara** su javni registri koje prema vrstama kulturnih dobara vode ustanove zaštite u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnih dobara;

22) **Centralni registar** je javni registar kulturnih dobara za teritoriju Republike Srbije koje vode centralne ustanove zaštite prema vrstama kulturnih dobara, ako zakonom nije drugačije određeno;

23) **Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa** je javni registar koji vodi Centar za nematerijalno kulturno nasleđe;

24) **Nezakonito iznesen kulturni predmet sa teritorije države članice Evropske unije** je kulturni predmet, odnosno kulturno dobro:

(1) koji je iznesen sa teritorije države članice Evropske unije kršenjem njenih propisa o zaštiti nacionalnog blaga ili kršenjem Uredbe (EZ) br. 116/2009 o izvozu kulturnih dobara, ili

(2) koji nije vraćen nakon isteka zakonskog roka za privremeno iznošenje ili bilo koje kršenje nekog drugog uslova kojim se uređuje takvo privremeno iznošenje;

25) **država članica Evropske unije** koja je zatražila povraćaj kulturnog predmeta je država članica sa čije je teritorije kulturni predmet nezakonito iznesen;

26) **država članica Evropske unije od koje se traži povraćaj kulturnog predmeta** je država članica na čijoj se teritoriji nalazi kulturni predmet nezakonito iznesen sa teritorije druge države članice Evropske unije;

27) **povraćaj kulturnog predmeta** je fizički povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije Republike Srbije, odnosno sa teritorije druge države, a koja se nalazi na teritoriji Republike Srbije i koji se vrši u skladu sa međunarodnim ugovorima, međunarodnim konvencijama i nacionalnim zakonodavstvom;

28) **držalac kulturnog predmeta** je pravno ili fizičko lice koje neposredno vrši faktičku vlast na kulturnom predmetu, odnosno u čijem posedu je kulturni predmet, a nije njegov vlasnik;

29) **samostalni držalac kulturnog predmeta** je lice koje za svoj račun vrši faktičnu vlast na kulturnom predmetu;

30) **nesamostalni držalac kulturnog predmeta** je lice koje za treće lice vrši faktičnu vlast na kulturnom predmetu;

31) **javne zbirke** su zbirke koje su u skladu sa zakonodavstvom države članice Evropske unije definisane kao javne i koje su u vlasništvu te države članice, lokalnog ili područnog tela u toj državi članici ili institucije koja se nalazi na teritoriji te države članice, pod uslovom da je takva institucija u vlasništvu države članice Evropske unije ili lokalnog ili područnog tela ili je u znatnoj meri od njih finansirana.

Kulturno nasleđe

Član 4.

Kulturno nasleđe je skup resursa, materijalnih i nematerijalnih, nasleđenih iz prošlosti, prepoznatih kao odraz i izraz neprekidno evoluirajućih vrednosti, uverenja, znanja i tradicija, nastalih interakcijom čoveka i prostora tokom vremena.

Kulturno nasleđe Republike Srbije obuhvata nematerijalno kulturno nasleđe i materijalna kulturna dobra koja se nalaze na teritoriji Republike Srbije, uključujući i Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohiju kao njen sastavni deo u skladu sa Ustavom Republike Srbije.

Vrste kulturnog nasleđa

Član 5.

Kulturno nasleđe može biti materijalno kulturno nasleđe i nematerijalno kulturno nasleđe.

Materijalno kulturno nasleđe čini nepokretno i pokretno kulturno nasleđe.

Kulturna dobra su deo materijalnog kulturnog nasleđa vrednovana i utvrđena u skladu sa zakonom.

Pravo na kulturno nasleđe

Član 6.

Kulturno nasleđe ima pravo da koristi svako pod jednakim uslovima, radi učešća u kulturnom životu, uživanja, obrazovanja, naučnog istraživanja i napretka ili druge dobrobiti koja iz njega proističe, kao i da doprinosi njegovom obogaćivanju zaštititi i očuvanju, u skladu sa ovim zakonom.

Pravo na dostupnost i pristup kulturnom nasleđu može se ograničiti samo radi zaštite javnog interesa, prava i sloboda drugih.

Obavezu da poštuje kulturno nasleđe ima svako.

Ciljevi zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa

Član 7.

Ciljevi zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa su:

- 1) otkrivanje, prepoznavanje, prikupljanje, dokumentovanje, proučavanje, tumačenje, vrednovanje, predstavljanje, interpretacija, podizanje svesti o značaju kulturnog nasleđa;
- 2) integralno očuvanje i zaštita kulturnog nasleđa kroz preduzimanje mera zaštite;
- 3) upravljanje resursima kulturnog nasleđa i rizicima po kulturno nasleđe;
- 4) obezbeđivanje uslova za održivi razvoj i korišćenje kulturnog nasleđa;
- 5) podizanje nivoa znanja o kulturnom nasleđu kroz vaspitanje i obrazovanje;
- 6) podsticanje kulturne raznolikosti uz poštovanje različitosti nasleđa;
- 7) sprečavanje protivpravnog postupanja sa kulturnim nasleđem;
- 8) obezbeđivanje dostupnosti informacija o kulturnom nasleđu širokoj javnosti;
- 9) stvaranje novih sadržaja i uvođenje usluga korišćenjem savremene informacione i komunikacione tehnologije i tehničko-tehnoloških sredstava u svrhu efikasne izgradnje višenamenske digitalne infrastrukture kulturnog nasleđa.

Ostvarivanje zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa

Član 8.

Zaštita i očuvanje kulturnog nasleđa ostvaruje se obavljanjem delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa, upravnopravnim i drugim merama propisanim ovim zakonom, kao i merama koje se utvrde na osnovu posebnih zakona kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa.

U cilju zaštite, očuvanja i predstavljanja kulturnog nasleđa Republike Srbije subjekti zaštite kulturnog nasleđa ostvaruju saradnju sa nadležnim državnim organima, organima autonomnih pokrajina i lokalnih samouprava, naučno-obrazovnim, istraživačkim institucijama, turističkim organizacijama, strukovnim i drugim udruženjima.

Obaveza zaštite

Član 9.

Republika Srbija obezbeđuje zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa koje se nalazi na njenoj teritoriji i stara se o zaštiti i očuvanju kulturnog nasleđa koje se nalazi u inostranstvu, ako je od značaja za njenu istoriju, umetnost ili kulturu.

Kulturno dobro, dobro koje uživa prethodnu zaštitu i dobro pod prethodnom zaštitom ne sme se oštetiti, uništiti, niti se bez saglasnosti nadležne ustanove zaštite u skladu sa zakonom, može menjati njegov izgled, svojstvo ili namena.

Član 10.

Program zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Program), u skladu sa strategijom razvoja kulture, za period od pet godina donosi Vlada na predlog ministra nadležnog za kulturu (u daljem tekstu: ministar).

Program sadrži, pored obaveznih elemenata utvrđenih propisima kojima se uređuje planski sistem, i sledeće:

1) prioritete međuresorne saradnje (naučno-istraživački rad, obrazovanje, ravnomerni regionalni razvoj, međunarodna saradnja);

2) instrumente razvoja zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa;

3) prioritetne projekte za zaštitu i očuvanja kulturnog nasleđa;

4) kriterijume, pokazatelje i postupke evaluacije sprovođenja Programa.

Program mora biti u skladu sa Strategijom razvoja kulture Republike Srbije.

Centralne ustanove zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa (u daljem tekstu: centralne ustanove zaštite), u saradnji sa matičnim ustanovama zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa (u daljem tekstu: matične ustanove zaštite), učestvuju u izradi Programa.

Autonomna pokrajina, preko svojih organa u oblasti kulture, učestvuje u izradi Programa i u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom i u skladu sa Programom i svojim specifičnostima, donosi mere za zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa u okviru svojih planskih dokumenata.

Član 11.

Termini kojima su u ovom zakonu označeni položaji, profesije, odnosno zanimanja, izraženi u gramatičkom muškom rodu, podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

Član 12.

Sredstva za ostvarivanje zaštite, očuvanje i korišćenje kulturnog nasleđa obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora, u skladu sa zakonom.

II. MATERIJALNO I NEMATERIJALNO KULTURNO NASLEĐE

1. Materijalno kulturno nasleđe

Član 13.

Materijalno kulturno nasleđe su stvari i tvorevine materijalne i duhovne kulture od opšteg interesa koje uživaju posebnu zaštitu utvrđenu ovim zakonom.

Materijalno kulturno nasleđe čine nepokretna kulturna dobra, pokretna kulturna dobra, dobra koja uživaju prethodnu zaštitu i dobra pod prethodnom zaštitom.

1.1. Nepokretna kulturna dobra

Član 14.

Nepokretna kulturna dobra su kulturni predeli, prostorne kulturno-istorijske celine, spomenici kulture, arheološka nalazišta i znamenita mesta.

Sastavni deo nepokretnog kulturnog dobra čini zaštićena okolina, kao i pokretne stvari koje su funkcionalno, estetski i na drugi način povezane sa nepokretnim kulturnim dobrom tako da čine jedinstvenu celinu a čijim se odvajanjem suštinski umanjuje njegova vrednost (u daljem tekstu: pripadak).

Pripadak može biti utvrđen za posebno pokretno kulturno dobro, ako samostalno ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.

Zaštićena okolina nepokretnog kulturnog dobra uživa zaštitu kao i kulturno dobro.

Kulturni predeo

Član 15.

Kulturni predeo označava područje nastalo kao rezultat međusobnog delovanja kulture i prirode, odnosno ljudi i njihovog prirodnog okruženja. Kulturni predeo odražava evoluciju ljudskog društva i naselja tokom vremena, načine održivog korišćenja zemljišta, uslovljene ograničenjima i karakteristikama prirodnog okruženja, kao i sukcesivnim društvenim, ekonomskim i kulturnim uticajima i specifičnim duhovnim odnosom prema prirodi.

Prostorno kulturno-istorijska celina

Član 16.

Prostorno kulturno-istorijska celina jeste urbano ili ruralno naselje ili grupa pojedinačnih ili povezanih građevina koje zbog svojih arhitektonskih odlika, homogenosti ili položaja u prostoru poseduju posebne vrednosti sa kulturnog, istorijskog, umetničkog, etnološkog, antropološkog i naučnog gledišta.

Spomenik kulture

Član 17.

Spomenik kulture je pojedinačni nepokretni objekat od kulturnog, istorijskog, arhitektonskog, arheološkog, umetničkog, etnološkog, tehničkog, paleontološkog značaja ili drugog društvenog značaja.

Spomenik kulture može biti:

- 1) arhitektonsko delo, njegovi ostaci, prepoznatljivi delovi ili pripatci;
- 2) objekat sa pripadajućim nepokretnostima i pripatcima;
- 3) arheološki objekat ili struktura arheološkog karaktera;
- 4) delo primenjene umetnosti, slikarstva ili vajarstva, natpis, geološko nalazište, delo ili ostatak tehničke kulture, stare industrije ili infrastrukture i drugo dobro koje je trajno vezano za određeni arhitektonski objekat ili mesto;
- 5) memorijalni ili drugi spomen objekat.

Arheološko nalazište

Član 18.

Arheološko nalazište je deo prostora na površini zemljišta i u zemljištu, u pećinama i pod vodom, koji sadrži ostatke pojedinačnih građevina, složene građevinske celine i druge objekte, konstrukcije i njihove delove, grobne celine i nekropole, ostave, pokretne predmete, antropološki, paleontološki i geološki materijal, kao i celokupan stratigrafski kontekst u kome se nalaze.

Znamenito mesto

Član 19.

Znamenito mesto je prostor vezan za događaj od posebnog značaja za istoriju, područje s izraženim elementima prirodnih i radom stvorenih vrednosti kao jedinstvene celine, kao i spomen grobovi ili groblja i druga spomen obeležja koja su podignuta radi trajnog očuvanja uspomene na značajne događaje, ličnosti i mesta iz nacionalne istorije, od posebnog kulturnog i istorijskog značaja.

1.2. Pokretna kulturna dobra

Muzejska građa

Član 20.

Muzejska građa su muzejski predmeti, predmeti ili grupe predmeta koji samostalno ili zajednički imaju posebna svojstva od značaja za upoznavanje društvenog, istorijskog, umetničkog, kulturnog, naučnog i tehničkog razvoja, prirode i njenog razvoja, bez obzira da li se nalaze u muzejima organizovani u odgovarajuće zbirke ili izvan njih.

Arhivska građa

Član 21.

Arhivska građa, kao dokumentarni materijal koji se trajno čuva, je odabrani izvorni, a u nedostatku izvornog, i svaki reprodukovani oblik dokumenta ili zapisa koji su nastali radom i delovanjem državnih organa i organizacija, organa teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave, ustanova, javnih preduzeća, imalaca javnih ovlašćenja, privrednih društava, preduzetnika, lica koja obavljaju registrovanu delatnost, verskih zajednica, kao i drugih pravnih ili fizičkih lica, a od trajnog su značaja za kulturu, umetnost, nauku, prosvetu i druge društvene oblasti, bez obzira na to kada i gde su nastali, i da li se nalaze u ustanovama zaštite kulturnih dobara ili van njih, i bez obzira na oblik i nosač zapisa na kome su sačuvani.

Arhivska građa u elektronskom obliku je arhivska građa koja je izvorno nastala u elektronskom obliku.

Filmska i ostala audiovizuelna građa

Član 22.

Filmsku i ostalu audiovizuelnu građu čine zapis registrovane slike u pokretu, sa ili bez tonskog zapisa, odnosno original i kopija na bilo kom nosaču zapisa, namenjen posmatranju ili prikazivanju kao celini, korišćenjem mehaničke i/ili elektronske opreme za prikazivanje, bez obzira na tehniku snimanja i na to kada su i gde nastali i da li se nalaze u ustanovama zaštite ili izvan njih, zvučni zapis, kao i prateća filmska i ostala audio-vizuelna građa koju čine scenario, knjiga snimanja, dijalog lista, filmski plakat, foto dokumentacija, skice dekora i kostima, notni zapisi filmske muzike, publikacije i drugi dokumenti i predmeti nastali pre, za vreme i posle snimanja filma, analogno ili u bilo kom digitalnom zapisu.

Stara i retka bibliotečka građa

Član 23.

Staru i retku bibliotečku građu čine:

1) stare srpske knjige:

(1) rukopisne knjige na srpskoslovenskom i srpskom jeziku srpskoslovenskog jezičkog perioda zaključno sa 18. vekom, kao i rukopisne knjige nastale do 1867. godine na srpskoslovenskom, ruskoslovenskom (u srpskoj upotrebi), slavenosrpskom i srpskom narodnom jeziku,

(2) štampane knjige, periodične i druge publikacije objavljene na srpskoslovenskom, ruskoslovenskom (u srpskoj upotrebi), slavenosrpskom i srpskom jeziku, zaključno sa 1867. godinom,

(3) rukopisne i štampane knjige na stranim jezicima čiji je autor pripadnik srpskog naroda, zaključno sa 1867. godinom,

(4) izdanja dubrovačke književnosti, koja pripadaju i srpskoj i hrvatskoj kulturi, zaključno sa 1867. godinom;

2) stare strane knjige: rukopisne i štampane knjige objavljene do godine koja se uzima kao kriterijum po propisima države iz koje potiču;

3) retke knjige: publikacije koje imaju neko od sledećih obeležja:

(1) rukopisne knjige nastale posle 1867. godine,

(2) primerci publikacije koji zbog posebne opreme ili sadržine izlaze iz profila ukupnog tiraža,

(3) bibliofilska izdanja značajnih autora i bibliofilska izdanja koja imaju posebnu naučnu, istorijsku, kulturnu ili umetničku vrednost,

(4) retka izdanja iz ratnih perioda 1912–1913, 1914–1918, 1941–1945. godine,

(5) izdanja s tiražom manjim od 100 primeraka koja imaju posebnu naučnu, istorijsku, kulturnu ili umetničku vrednost,

(6) cenzurisana, proskribovana izdanja koja su sačuvana u malom broju primeraka, a sama po sebi imaju veliki kulturni značaj,

(7) emigrantska izdanja objavljena van teritorije Republike Srbije, sačuvana u malom broju primeraka;

4) posebne zbirke:

(1) zbirke književnih i drugih rukopisa i arhivalija, mapa i karata, fotografija, gravira, muzikalija, plakata, elektronskih publikacija (uključujući i internet baštinu), bibliotečki katalozi i posebne biblioteke značajnih ličnosti, odnosno biblioteke celine od istorijskog, umetničkog, naučnog ili tehničkog značaja, koje su u skladu sa ovim zakonom utvrđene kao kulturno dobro,

(2) muzejski primerak svake štampane ili elektronske publikacije koji Narodna biblioteka Srbije i Biblioteka Matice srpske dobijaju putem obaveznog primerka i trajno čuvaju po zakonu kojim se uređuje obavezni primerak.

2. Nematerijalno kulturno nasleđe

Član 24.

Nematerijalno kulturno nasleđe označava prakse, prikaze, izraze, znanja, veštine, kao i instrumente, predmete, artefakte i kulturne prostore koji su s njima povezani, koje zajednice, grupe i u pojedinim slučajevima, pojedinci, prepoznaju kao deo svog kulturnog nasleđa. Ono se prenosi s generacije na generaciju, zajednice i grupe ga iznova stvaraju, u zavisnosti od okruženja, njihove interakcije sa prirodom i istorije, pružajući im osećaj identiteta i kontinuiteta. Na taj način promovišu poštovanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti.

Član 25.

Nematerijalno kulturno nasleđe, ispoljava se u sledećim oblastima:

1) usmenim tradicijama i izrazima, uključujući i jezik kao nosioca nematerijalnog kulturnog nasleđa;

2) izvodačkim umetnostima;

3) društvenim običajima, ritualima i svečanim događajima;

4) znanjima i običajima koji se tiču prirode i svemira;

5) tradicionalnim zanatima i veštinama.

III. VREDNOVANJE KULTURNOG NASLEĐA

Član 26.

Kulturna vrednost materijalnog i nematerijalnog nasleđa utvrđuje se na osnovu činjenica o svojstvima i osobenostima nasleđa, značaja za očuvanje identiteta i kulture, kao i istorijskih, umetničkih, arhitektonskih, arheoloških, antropoloških, etnoloških, duhovnih, prirodnjačkih, tehničkih, naučnih, društvenih, ekonomskih i drugih vrednosti.

Član 27.

Kriterijumi za utvrđivanje vrednosti kulturnog nasleđa su autentičnost, integritet, jedinstvenost i retkost u okviru svoje vrste i kontinuitet kulturne tradicije.

Bliži kriterijumi utvrđivanja vrednosti iz stava 1. ovog člana propisuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Član 28.

Materijalno kulturno nasleđe na osnovu utvrđene kulturne vrednosti čine dobra koja uživaju prethodnu zaštitu, dobra pod prethodnom zaštitom i kulturna dobra.

Dobra koja uživaju prethodnu zaštitu

Član 29.

Dobra koja uživaju prethodnu zaštitu su stvari i tvorevine za koje se pretpostavlja da poseduju kulturne vrednosti iz člana 26. ovog zakona.

Dobra iz stava 1. ovog člana predstavljaju kulturno nasleđe i uživaju istu zaštitu kao i kulturna dobra.

Član 30.

Lica koja pronađu ili na drugi način dođu u kontakt sa stvarima i tvorevinama za koje se pretpostavlja da poseduju svojstva iz člana 26. ovog zakona, dužna su da bez odlaganja o tome obaveste nadležnu ustanovu zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa (u daljem tekstu: ustanova zaštite).

Svako ko pronađe ili na drugi način dođe u kontakt sa stvarima i tvorevinama iz člana 29. ovog zakona, ima obavezu da prema njima postupa sa posebnom pažnjom, da ne dođe do njihovog oštećenja ili drugog narušavanja svojstava, kao ni do iznošenja iz Republike Srbije ili puštanja u unutrašnji ili međunarodni promet.

Član 31.

Nalazač koji slučajno otkrije elemente arheološkog nasleđa, odnosno iskopa iz zemlje, odnosno izvadi iz vode dobro koje uživa prethodnu zaštitu, dužan je da o tome odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, obavesti nadležnu ustanovu zaštite ili ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove.

Nalazač iz stava 1. ovog člana ima obavezu postupanja sa posebnom pažnjom, radi sprečavanja oštećenja ili narušavanja svojstava otkrivenih elemenata arheološkog nasleđa, odnosno dobra koje uživa prethodnu zaštitu, kao i njihovog iznošenja iz Republike Srbije ili puštanja u unutrašnji ili međunarodni promet.

Nalazaču predmeta iz stava 1. ovog člana može pripasti novčana nagrada, ukoliko do otkrića nije došlo prilikom vršenja iskopa u okviru građevinskih ili bilo koje druge vrste poslova za čije obavljanje je neophodno pribavljanje posebnog odobrenja ili dozvole, odnosno ukoliko do otkrića nije došlo na već registrovanom arheološkom nalazištu ili arheološkom lokalitetu, u kom slučaju se otkriveni elementi arheološkog nasleđa imaju predati nadležnoj ustanovi zaštite i bez prava na otkup.

Visinu nagrade iz stava 3. ovog člana utvrđuje ustanova zaštite kojoj se predmet daje na čuvanje.

Član 32.

Prostor u zemlji ili vodi koji sadrži tragove čovekovog trajanja kroz vreme, uključujući i mesta na kojima nema vidljivih tragova na površini zemlje, a nije utvrđeno za arheološko nalazište prepoznaje se kao arheološki lokalitet.

Više međusobno povezanih arheoloških lokaliteta iz stava 1. ovog člana predstavlja arheološko područje.

Prethodna zaštita arheoloških lokaliteta (evidentiranih i neevidentiranih) odnosno arheološkog područja, je trajna.

Član 33.

Dobro koje uživa prethodnu zaštitu, a nalazi se u zemlji ili vodi, ili je izvađeno iz zemlje ili vode, u državnoj je svojini.

Dobra pod prethodnom zaštitom

Član 34.

Evidencije dobara pod prethodnom zaštitom vode ustanove zaštite i utvrđuju mere zaštite.

Evidentirana dobra iz stava 1. ovog člana su dobra pod prethodnom zaštitom.

Režim prethodne zaštite otpočinje momentom preduzimanja upravnih radnji na identifikaciji dobra za koje se veruje da poseduju svojstva iz člana 26. ovog zakona.

Ustanova zaštite dužna je da o evidentiranju dobra koja uživa prethodnu zaštitu obavesti vlasnika ili držaoca, odnosno lice koje koristi ili upravlja njome.

Ustanova zaštite dužna je da od evidentiranja u roku od dve godine za pokretna dobra, odnosno tri godine za nepokretna dobra, utvrdi da li ima svojstva iz člana 26. ovog zakona, i da u tom roku utvrdi odnosno predloži utvrđivanje za kulturno dobro.

Izuzetno, ako za to postoje opravdani razlozi, nadležna ustanova zaštite produžice rok iz stava 5. ovog člana upisom zabeležbe u evidenciju iz stava 1. ovog člana i nakon isteka perioda od dve godine za pokretna dobra, odnosno tri godine za nepokretna dobra, ali najviše za još dve, odnosno tri godine.

Prethodna zaštita evidentiranog dobra iz stava 2. ovog člana za koji je ministarstvu nadležnom za poslove kulture (u daljem tekstu: Ministarstvo) upućen obrazloženi predlog za njegovo utvrđivanje za kulturno dobro radi daljeg postupka iz čl. 43. i 44. ovog zakona, produžava se do okončanja tog postupka.

Prethodna zaštita filmskog i ostalog audiovizuelnog nasleđa je trajna.

Ukoliko evidentirano dobro nije utvrđeno za kulturno dobro u roku iz st. 5. i 6. na njega se neće primenjivati utvrđene mere zaštite, osim za filmsko i ostalo audiovizuelno nasleđe iz stava 8. ovog člana i arheološki lokalitet i arheološko područje iz člana 32. ovog zakona.

Podaci potrebni za vođenje evidencije iz stava 1. ovog člana prikupljaju se i obrađuju u svrhu zaštite dobara koja uživaju prethodnu zaštitu kao dobara koja predstavljaju kulturno nasleđe od opšteg interesa, i uživaju istu zaštitu kao i kulturna dobra u skladu sa zakonom.

Prestanak prethodne zaštite

Član 35.

Prethodna zaštita prestaje:

- 1) danom donošenja akta o utvrđivanju kulturnog dobra;
- 2) istekom vremena trajanja prethodne zaštite;
- 3) danom utvrđivanja da dobro nema kulturnu vrednost.

Kategorije kulturnih dobara

Član 36.

Kulturna dobra prema kategoriji su:

- 1) kulturno dobro;
- 2) kulturno dobro od velikog značaja;
- 3) kulturno dobro od izuzetnog značaja.

Kulturna dobra iz stava 1. tačka 1) ovog člana se smatraju kulturnim dobrima III kategorije, kulturna dobra od velikog značaja iz stava 1. tačka 2) ovog člana se smatraju kulturnim dobrima II kategorije, kulturna dobra od izuzetnog značaja iz stava 1. tačka 3) ovog člana se smatraju kulturnim dobrima I kategorije.

Kulturno dobro

Član 37.

Kulturno dobro je deo kulturnog nasleđa koje ima svojstva kulturnog dobra u skladu sa članom 26. ovog zakona, ispunjava kriterijume u skladu sa članom 26. ovog zakona, i utvrđeno je aktom o utvrđivanju u skladu sa ovim zakonom.

Kulturno dobro od velikog značaja

Član 38.

Kulturno dobro od velikog značaja jeste ono kulturno dobro koje ima jedno ili više sledećih svojstava:

- 1) predstavlja značajan kulturni, istorijski i tehnički doprinos određenog perioda ili područja;
- 2) svedoči o korišćenju znanja, veština i tehnika koje su nestale ili čine običaje i tradicionalno ponašanje na određenom području;
- 3) svedoči o značajnim događajima i ličnostima u prošlosti koji su obeležili istoriju i kulturu određenog područja.

Kulturno dobro od izuzetnog značaja

Član 39.

Kulturno dobro od izuzetnog značaja jeste ono kulturno dobro koje ima jedno ili više sledećih svojstava:

- 1) poseban značaj za kulturni, istorijski, društveni i naučno-tehnološki razvoj u određenom istorijskom periodu;
- 2) svedoči o izuzetnom doprinosu znanju, veštinama i kreativnom stvaralaštvu u prošlosti i savremenom periodu;
- 3) odražava primer jedinstvenog delovanja čoveka u prirodnom okruženju, tradicionalno korišćenje predela, ostvarivanja harmoničnog sadejstva razmene kulturnih uticaja i principa u prirodi;
- 4) predstavlja jedinstvene primerke stvaralaštva svog vremena ili određenog istorijskog razdoblja;

5) predstavlja originalni zapis ili delo koje je obeležilo kulturu i istoriju.

Član 40.

Kulturno nasleđe upisano na Uneskove liste svetskog nasleđa uživa poseban pristup, zaštitu, staranje i brigu.

Kulturno nasleđe koje se nalazi na teritoriji Autonomne pokrajine Kosovo i Metohija uživa poseban pristup, zaštitu, staranje i brigu.

IV. UTVRĐIVANJE KULTURNIH DOBARA

Član 41.

Kulturna dobra se utvrđuju aktom o utvrđivanju.

Akt o utvrđivanju iz stava 1. ovog člana sadrži, u zavisnosti od vrste kulturnog dobra sledeće:

- 1) osnovne podatke o kulturnom dobru (naziv, vrsta, mesto gde se nalazi i identifikacione oznake);
- 2) opis izgleda i stanja kulturnog dobra i pojedinih njegovih delova;
- 3) granicu nepokretnog kulturnog dobra i granicu njegove zaštićene okoline;
- 4) podatke o vlasniku i držaocu kulturnog dobra i zaštićene okoline nepokretnog kulturnog dobra (ime i prezime, prebivalište i boravište za fizičko lice, odnosno naziv i sedište za pravno lice);
- 5) obrazloženje vrednosti i osobenosti kulturnog dobra;
- 6) kategoriju kulturnog dobra;
- 7) podatke o objektu u kojem se trajno čuva ili izlaže pokretno kulturno dobro;
- 8) mere zaštite, namenu i način čuvanja, održavanja i korišćenja kulturnog dobra, a za nepokretno kulturno dobro i njegove zaštićene okoline.

Ako se kulturno dobro sastoji od više delova na kojima više lica ima pravo svojine, u aktu o utvrđivanju statusa kulturno dobro se, umesto podataka o vlasniku i držaocu dobra, konstatuje vlasništvo više lica.

Sastavni deo akta o utvrđivanju statusa nepokretnog kulturnog dobra je grafički prikaz osnove kulturnog dobra, kao i granica njegove zaštićene okoline i objekata koji se u njoj nalaze, sa katastarskim i zemljišno knjižnim podacima i spisak pokretnih predmeta koji sa nepokretnim kulturnim dobrom čine umetničku, istorijsku, vizuelnu ili funkcionalnu celinu.

Sastavni deo akta o utvrđivanju statusa pokretnog kulturnog dobra, koje je zbirka predmeta ili primeraka, čini spisak predmeta sa identifikacionim oznakama, fotografijama i opisom svakog pripadajućeg predmeta.

Poslove utvrđivanja kulturnih dobara javne ustanove zaštite obavljaju kao povereni posao.

Utvrđivanje mera zaštite

Član 42.

Mere zaštite koje se utvrđuju aktom o utvrđivanju kulturnih dobara iz člana 41. ovog zakona, obuhvataju:

- 1) bliže uslove čuvanja, održavanja i korišćenja kulturnog dobra;
- 2) stručne i tehničke mere zaštite radi obezbeđivanja kulturnog dobra od propadanja, oštećenja, uništenja i krađe;
- 3) način obezbeđivanja korišćenja i dostupnosti kulturnog dobra javnosti;
- 4) ograničenja i zabrane u pogledu raspolaganja kulturnim dobrom i njegove upotrebe, u skladu sa zakonom;
- 5) ograničenja, odnosno zabrane izvođenja određenih građevinskih radova, promene oblika terena i korišćenja zemljišta u okviru zaštićene okoline kulturnog dobra, kao i promene namena pojedinih kulturnih dobara;
- 6) uklanjanje građevinskog ili drugog objekta čije postojanje ugrožava zaštitu ili korišćenje kulturnog dobra.

Mere zaštite utvrđuju se i za zaštićenu okolinu nepokretnog kulturnog dobra.

Poslove utvrđivanja mera zaštite dobara javne ustanove zaštite obavljaju kao povereni posao.

Utvrđivanje nepokretnih kulturnih dobara

Član 43.

Nepokretna kulturna dobra i nepokretna kulturna dobra od velikog značaja utvrđuje Vlada.

Predlog akta za utvrđivanje nepokretnog kulturnog dobra i nepokretnog kulturnog dobra od velikog značaja sa obrazloženjem priprema Republički zavod za zaštitu spomenika kulture i upućuje preko Ministarstva Vladi.

Utvrđivanje nepokretnog kulturnog dobra i nepokretnog kulturnog dobra od velikog značaja vrši se aktom iz člana 41. ovog zakona.

Akt iz stava 3. ovog člana objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 44.

Obrazloženje iz člana 43. stav 2. obavezno sadrži razloge koji ukazuju na to da su svojstva određene nepokretnosti od posebnog kulturnog i istorijskog značaja i priloži mišljenja sopstvenika nepokretnosti, odnosno

dokaz da je izvršeno javno oglašavanje radi davanja tog mišljenja i da je protekao rok od 30 dana od javnog oglašavanja, kao i mišljenja zainteresovanih organa i ustanova.

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture dužan je da u postupku utvrđivanja nepokretnih kulturnih dobara i nepokretnih kulturnih dobara od velikog značaja dostavi: naziv, opis kulturnog dobra, granice zaštićene okoline (katastarske i zemljišno-knjižne podatke), mere zaštite vezane za čuvanje, održavanje i korišćenje tog kulturnog dobra i njegove okoline.

Ukoliko se nepokretnost koja se predlaže za kulturno dobro nalazi izvan naseljenih mesta, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture prilaže mišljenje ustanove koja vrši delatnost zaštite prirode o posebnim merama zaštite i granicama zaštićene okoline, u skladu s propisom o zaštiti prirode.

Ustanova zaštite svoje predloge za utvrđivanje nepokretnog kulturnog dobra i nepokretnih kulturnih dobara od velikog značaja dostavlja Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture.

Utvrđivanje pokretnih kulturnih dobara

Član 45.

Pokretna kulturna dobra utvrđuje muzej, arhiv, audiovizuelni arhiv i biblioteka, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave.

Član 46.

Utvrđivanje pokretnog kulturnog dobra vrši se aktom iz člana 41. ovog zakona.

U postupku utvrđivanja pokretnih kulturnih dobara primenjuju se odredbe Zakona o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Akt iz stava 1. ovog člana može se doneti u postupku neposrednog odlučivanja, odnosno da o privremenoj meri odlučuje se privremenim rešenjem, koje se izdaje bez odlaganja, ako postoji osnovana pretpostavka da dobro može biti oštećeno ili trajno uništeno.

Po žalbama protiv rešenja donetih u upravnom postupku pokrenutom radi utvrđivanja pokretnih kulturnih dobara, u drugom stepenu rešava Ministarstvo.

Član 47.

Pokretna kulturna dobra od velikog značaja utvrđuju Narodni muzej Srbije, Državni arhiv Srbije, Narodna biblioteka Srbije i Jugoslovenska kinoteka, kao poveren posao.

Utvrđivanje kulturnih dobara od izuzetnog značaja

Član 48.

Kulturna dobra od izuzetnog značaja utvrđuje Narodna skupština.

Ustanove zaštite svoje predloge za utvrđivanje kulturnih dobara od izuzetnog značaja dostavljaju Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture, Narodnom muzeju Srbije, Državnom arhivu Srbije, Narodnoj biblioteci Srbije i Jugoslovenskoj kinoteci.

Uz predlog iz stava 2. ovog člana prilaže se mišljenje vlasnika i držaoca, kao i zainteresovanih organa i ustanova.

Utvrđivanje nepokretnog kulturnog dobra od izuzetnog značaja i pokretnog kulturnog dobra od izuzetnog značaja vrši se aktom iz člana 41. ovog zakona.

Akt iz stava 4. ovog člana objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Očuvanje nematerijalnog kulturnog nasleđa

Član 49.

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave obezbeđuju uslove za očuvanje nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Mere očuvanja nematerijalnog kulturnog nasleđa obuhvataju identifikaciju, dokumentaciju, istraživanje, očuvanje, zaštitu, promociju, vrednovanje, prenošenje, posebno kroz formalno i neformalno obrazovanje, kao i revitalizaciju različitih aspekata takvog nasleđa, kao i druge aktivnosti u skladu sa zakonom.

Identifikacija i evidencija nematerijalnog kulturnog nasleđa

Član 50.

Identifikacija nematerijalnog kulturnog nasleđa ostvaruje se u saradnji sa grupama, zajednicama i pojedincima koji su nosioci tog nasleđa.

Evidenciju o identifikovanom nematerijalnog kulturnom nasleđu vode nadležne ustanove u skladu sa stručnim uputstvom koje donosi centralna ustanova zaštite nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Evidentirano nematerijalno kulturno nasleđe uživa status kulturnog nasleđa pod prethodnom zaštitom.

Član 51.

Nematerijalno kulturno nasleđe, kako je definisano članom 24. ovog zakona, koje ispunjava kriterijume iz člana 27. ovog zakona, nakon postupka identifikacije u saradnji sa nosiocima i lokalnom zajednicom, upisuje se u registar nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Akt o upisu elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa iz člana 58. ovog zakona, donosi Centar za nematerijalno kulturno nasleđe pri Etnografskom muzeju.

Član 52.

Dokumentacija o nematerijalnom kulturnom nasleđu nastala s ciljem identifikovanja, beleženja i registrovanja elementa nematerijalnog kulturnog nasleđa uživa zaštitu kao i nematerijalno kulturno nasleđe, u skladu sa zakonom.

Dokumentacija iz stava 1. ovog člana obuhvata dokumenta, fotografije i audio-vizuelne zapise nastale kao svedočanstvo o elementu u obliku i na način na koji ga praktikuju grupe, zajednice ili pojedinci koji su njegovi nosioci.

Član 53.

Nosioci nematerijalnog kulturnog nasleđa su lica koja poseduju znanja ili veštine neophodne za stvaranje, izvođenje, praktikovanje i prenošenje nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Član 54.

Nosioci nematerijalnog kulturnog nasleđa, u cilju očuvanja sopstvenog nasleđa, održanja i prenošenja znanja ili veština koje poseduju, odnosno u cilju korišćenja nematerijalnog kulturnog nasleđa i upoznavanja drugih sa njim, uživaju podršku u skladu sa zakonom.

V. UPIS U REGISTAR I VOĐENJE REGISTRA KULTURNIH DOBARA, NEMATERIJALNOG KULTURNOG NASLEĐA I EVIDENCIJA DOBARA POD PRETHODNOM ZAŠTITOM

Član 55.

Na osnovu akta iz člana 41. ovog zakona, kulturna dobra upisuju se u registar kulturnih dobara prema vrstama u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnih dobara.

Uz akt o utvrđivanju, na osnovu koga je izvršen upis u registar, čuva se i dosije o kulturnom dobru.

Registri kulturnih dobara vode se u elektronskom obliku, u skladu sa propisima kojima se uređuje elektronska uprava, i sadrže podatke i dokumentaciju o kulturnim dobrima prema vrstama, u skladu sa ovim zakonom, posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnih dobara i povezani su sa jedinstvenim informacionim sistemima kulturnog nasleđa i drugim odgovarajućim registrima.

Podaci potrebni za vođenje registara iz stava 1. ovog člana se prikupljaju i obrađuju u svrhu zaštite kulturnih dobara kao dobara koja predstavljaju kulturno nasleđe od opšteg interesa.

Podaci o ličnosti koje sadrže registri iz stava 1. ovog člana čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Registri kulturnih dobara su javni.

U katastar nepokretnosti izvršiće se zabeležba upisa, odnosno brisanje svojstva kulturnog dobra, na osnovu podataka iz registra kulturnih dobara koje dostavlja ustanova zaštite koja je izvršila upis u registar kulturnih dobara i njihove zaštićene okoline.

Član 56.

Registar kulturnih dobara sadrži, u zavisnosti od vrste kulturnog dobra, sledeće:

1) osnovne podatke o kulturnom dobru (naziv, vrsta, mesto gde se nalazi i identifikacione oznake, identifikacionu fotografiju);

2) osnov za upis u registar – broj i datum akta o utvrđivanju;

3) opis izgleda i stanja kulturnog dobra i pojedinih njegovih delova;

4) opis granica nepokretnog kulturnog dobra i granica njegove zaštićene okoline i objekata koji se u njoj nalaze;

5) podatke o vlasniku i držaocu kulturnog dobra i zaštićene okoline nepokretnog kulturnog dobra (ime i prezime, prebivalište i boravište za fizičko lice, odnosno naziv i sedište za pravno lice), odnosno konstatacija vlasništva više lica;

6) detaljan opis svojstava i osobenosti kulturnog dobra za koje je utvrđeno da predstavljaju kulturnu vrednost;

7) kategoriju kulturnog dobra;

8) podatke o objektu u kojem se trajno čuva ili izlaže pokretno kulturno dobro;

9) mere zaštite, namenu i način čuvanja, održavanja i korišćenja kulturnog dobra, a za nepokretno kulturno dobro i njegove zaštićene okoline.

Član 57.

Uz registar i centralni registar obrazuje se i čuva dosije kulturnog dobra koji čini sledeća dokumentacija, u zavisnosti od vrste kulturnog dobra:

- 1) akt o utvrđivanju kulturnog dobra;
- 2) elaborat o vrednovanju kulturnih vrednosti;
- 3) dokumentacija sa istorijskim podacima i stilsko-hronološkom analizom;
- 4) tehnička i foto dokumentacija;
- 5) fizičko-hemijska analiza sastava materijala;
- 6) podaci o tehnici i tehnologiji izrade;
- 7) dokumentacija o sprovedenim istraživanjima, preventivnim merama i merama zaštite, konzervacije i restauracije;
- 8) dokumentacija o korišćenju, prometu i premeštanju kulturnog dobra;
- 9) za nepokretno kulturno dobro, grafički prikaz katastarskog plana, kao i granica njegove zaštićene okoline i objekata koji se u njoj nalaze, sa katastarskim i zemljišno-knjižnim podacima i spisak pokretnih predmeta koji sa nepokretnim kulturnim dobrom čine umetničku, istorijsku, vizuelnu ili funkcionalnu celinu;
- 10) za pokretno kulturno dobro, koje je zbirka predmeta ili primeraka spisak predmeta sa identifikacionim oznakama, fotografijama i opisom svakog pripadajućeg predmeta.

Dosije kulturnog dobra redovno se ažurira i trajno čuva u papirnom i elektronskom obliku.

Dosije, odnosno dokumentacija koja se čuva uz registar arhivske građe uređuje se zakonom kojim se uređuje arhivska građa i registri arhivske građe.

Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa

Član 58.

Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa sadrži:

- 1) osnovne podatke o registrovanom elementu nematerijalnog kulturnog nasleđa (naziv, lokalitet i geografsku rasprostranjenost, identifikacionu oznaku);
- 2) opis i karakteristike;
- 3) podatke o relevantnim institucijama, nosiocima, grupama i zajednicama;
- 4) dokumentaciju o registrovanom nematerijalnog kulturnog nasleđu;
- 5) mere očuvanja;
- 6) promene i prestanak postojanja elementa;
- 7) podatke o upisima na relevantne liste nematerijalnog kulturnog nasleđa.

Nacionalni registar obuhvata dokumentaciju o upisanom elementu koja sadrži:

- 1) obrazac za identifikovanje elemenata nematerijalnog kulturnog nasleđa;
- 2) saglasnosti nosilaca za registrovanje nematerijalnog kulturnog nasleđa;
- 3) audio-vizuelnu i foto dokumentaciju o registrovanom nematerijalnog kulturnog nasleđu;
- 4) dokumentaciju o korišćenju, promenama i sprovedenim merama očuvanja.

Dosije registrovanog elementa nematerijalnog kulturnog nasleđa redovno se ažurira i trajno čuva u papirnom i elektronskom obliku.

Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasleđa vodi se u elektronskom obliku u skladu sa propisima kojima se uređuje elektronska uprava, i povezan je sa jedinstvenim informacionim sistemom i drugim odgovarajućim registrima.

Podaci potrebni za vođenje Nacionalnog registra iz stava 1. ovog člana se prikupljaju i obrađuju u svrhu zaštite nematerijalnog kulturnog nasleđa kao dela kulturnog nasleđa od opšteg interesa.

Podaci o ličnosti koje sadrži Nacionalni registar iz stava 1. ovog člana čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Vođenje registra

Član 59.

Registar kulturnih dobara vode ustanove zaštite prema vrstama kulturnih dobara, ako zakonom nije drugačije određeno.

Na kulturna dobra upisana u registar kulturnih dobara stavlja se oznaka da su pod posebnom zaštitom. Ministar propisuje izgled, sadržinu i način stavljanja oznaka iz stava 2. ovog člana.

Član 60.

Za svaku vrstu kulturnih dobara vode se centralni registri.

Centralne registre kulturnih dobara vode centralne ustanove zaštite.

Ustanove zaštite dužne su da podatke o kulturnim dobrima i dokumentaciju iz člana 57. ovog zakona za koje vode registar dostave ustanovama zaštite koje vode centralne registre kulturnih dobara u roku od 30 dana od dana upisa kulturnog dobra u registar.

Centralni registar sadrži podatke koji su utvrđeni i za registar kulturnih dobara, zavisno od vrste kulturnog dobra, iz člana 56. ovog zakona.

Podaci potrebni za vođenje centralnih registara iz stava 1. ovog člana se prikupljaju i obrađuju u svrhu zaštite kulturnih dobara kao dobara koja predstavljaju kulturno nasleđe od opšteg interesa.

Podaci o ličnosti koje sadrže centralni registri iz stava 1. ovog člana čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Član 61.

Kulturno dobro koje je uništeno ili nestalo, odnosno koje je izgubilo svojstva iz člana 26. ovog zakona, ili je trajno izneto ili izvezeno u skladu sa članom 108. ovog zakona, briše se iz registra kulturnih dobara, na osnovu akta o prestanku svojstva kulturnog dobra i njegovog brisanja iz registra.

Akt iz stava 1. ovog člana donosi se na način i u postupku, kao i akt o utvrđivanju kulturnog dobra.

Član 62.

Evidencija dobara pod prethodnom zaštitom, u zavisnosti od vrste dobara, sadrži:

1) naziv dobra i njegov opis, a za nepokretno dobro i katastarske oznake, opis njegovih granica i granica njegove neposredne okoline;

2) osnovne podatke o vlasniku i držaocu dobra;

3) opis svojstava i osobnosti dobra za koja se osnovano veruje da predstavlja kulturnu vrednost;

4) vreme trajanja prethodne zaštite;

5) radnje i aktivnosti koje će se sprovesti u toku trajanja prethodne zaštite, radi utvrđivanja kulturne vrednosti dobara;

6) stanje, način čuvanja, održavanja i korišćenja dobra za vreme trajanja prethodne zaštite.

Ako se prethodna zaštita uspostavlja na nepokretnom dobru, koje se sastoji od više delova na kojima više lica ima pravo svojine, u evidenciju se umesto podataka o vlasniku i držaocu dobra konstatuje vlasništvo više lica.

Evidencija iz stava 1. ovog člana vodi se na propisanom obrascu.

Podaci o ličnosti koje sadrži Evidencija iz stava 1. ovog člana čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Evidencija iz stava 1. ovog člana je javna.

Član 63.

Bližu sadržinu i način vođenja registara i centralnih registara kulturnih dobara po vrstama kulturnog dobra, osim za arhivsku građu koji se uređuju posebnim zakonom, evidencije dobara pod prethodnom zaštitom i dokumentaciju o kulturnim dobrima koja se obrazuje i čuva uz registre propisuje ministar.

Član 64.

Na podneske, rešenja, žalbe, kao i druga akta koji se odnose na zaštitu kulturnog dobra ne plaćaju se sudske takse ustanovljene republikim propisima.

Član 65.

Dokumentacija o kulturnom nasleđu vodi se u elektronskom obliku u jedinstvenom softverskom rešenju, odnosno informacionom sistemu za pojedinačnu oblast zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa kojim upravlja Ministarstvo ili ustanova zaštite.

Bliže uslove, procedure, upravljanje i način rada u jedinstvenim informacionim sistemima, kao i obaveze ustanova zaštite i zaposlenih propisuje ministar.

Dokumentovanje kulturnih dobara

Član 66.

Dokumentovanje kulturnih dobara vrši se izradom dokumenata u papirnom i elektronskom obliku i uspostavljanjem i vođenjem softverskog rešenja.

Dokumentacija o kulturnom dobru u papirnom obliku daje se na korišćenje izradom kopije o trošku zainteresovanog lica u skladu sa zakonom.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, dokumentacija o kulturnom dobru u izvornoj analognoj formi može se dati na privremeno korišćenje državnom organu i naučnoj instituciji, pod uslovom obaveznog vraćanja u određenom roku, o čemu se vodi posebna evidencija.

Korišćenje dokumentacije iz stava 1. ovog člana uređuje se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti kulturnog nasleđa.

Jedinstveni informacioni sistem kulturnog nasleđa

Član 67.

Za praćenje stanja kulturnog nasleđa i aktivnosti na njegovoj zaštiti i očuvanju uspostavljaju se jedinstveni informacioni sistemi za arhive, zavode, audiovizuelne arhive, biblioteke, muzeje i galerije, u kojima se vodi dokumentacija o kulturnom nasleđu u elektronskom obliku, a kojima upravljaju Ministarstvo i ustanove zaštite, i kojima se obezbeđuje:

- 1) baza relevantnih podataka o kulturnim dobrima;
- 2) centralno informaciono povezivanje javnih ustanova za zaštitu kulturnih dobara i drugih pravnih i fizičkih lica ovlašćenih za vršenje poslova zaštite na određenim vrstama kulturnih dobara;
- 3) informaciono povezivanje sa nadležnim organima državne uprave i lokalne samouprave i odgovarajućim organima drugih država i međunarodnih organizacija;
- 4) javna dostupnost sveobuhvatnim i tačnim informacijama o kulturnim dobrima i njihovoj zaštiti, u skladu sa zakonom;
- 5) dostupnost javnosti digitalizovanog kulturnog nasleđa u skladu sa zakonom.

Svi jedinstveni informacioni sistemi omogućavaju razmenu podataka i vidljivost podataka na agregatoru metapodataka i digitalnih objekata iz jedinstvenih informacionih sistema ustanova zaštite.

Ministarstvo nadležno za poslove kulture nadležno je za rad agregatora iz stava 2. ovog člana.

Bliže uslove, procedure, upravljanje i način rada u jedinstvenim informacionim sistemima i agregatora iz stava 2. ovog člana uređuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti kulturnog nasleđa.

Podaci potrebni za vođenje jedinstvenog informacionog sistema iz stava 1. ovog člana se prikupljaju i obrađuju u svrhu praćenja stanja kulturnog nasleđa koje je od opšteg interesa, i aktivnosti na njegovoj zaštiti i očuvanju.

Podaci o ličnosti koje sadrže jedinstveni informacioni sistemi iz stava 1. ovog člana čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Član 68.

Ustanove zaštite dužne su da korišćenjem jedinstvenih informacionih sistema razmenjuju podatke, umrežavaju se i rade na promociji kulturnog nasleđa u digitalnoj formi.

VI. OPŠTE MERE ZAŠTITE

Član 69.

Utvrđivanje i sprovođenje mera zaštite i očuvanja, sprečavanja oštećenja i uništenja kulturnog nasleđa propisuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Član 70.

Utvrđivanje mera zaštite iz člana 69. ovog zakona, javne ustanove zaštite koje su osnovane na način utvrđen zakonom obavljaju kao povereni posao.

Kulturno nasleđe u opasnosti

Član 71.

Kulturno nasleđe, bez obzira na vrstu kao i da li je utvrđeno za kulturno dobro, ukoliko je izloženo riziku uništenja, nestajanja, ozbiljnom narušavanju integriteta ili oštećenja ima prioritet u sprovođenju mera zaštite (u daljem tekstu: nasleđe u opasnosti).

Pod kulturnim nasleđem u opasnosti, smatra se:

1) nasleđe kome prethodi neposredna i konkretno utvrđena opasnost zbog ubrzanog propadanja materijala od koga je napravljeno, ozbiljnih promena u urbanom i ruralnom životu, prostoru ili prirodnoj okolini sa kojima predstavlja jedinstvenu celinu, gubljenja autentičnosti, odnosno gubitka vrednosti kulturnog dobra;

2) nasleđe koje je izloženo velikoj opasnosti koja bi mogla da ima štetne posledice po njegove suštinske karakteristike a kao što su: prirodne katastrofe (zemljotresi, poplave, klizanje zemljišta, požari i sl.), pobune, oružani sukobi, ili opasnosti od njihovog nastupanja; izvršene okupacije, u celini ili delimično, uticaj na teritoriju na kojoj se dobro nalazi; promeni režima zaštite u planskim dokumentima koji su u suprotnosti sa njegovim vrednostima i značaju za kulturu i istoriju;

3) ako je njegov opstanak ugrožen uprkos naporima zajednice, grupe ili, u relevantnim slučajevima, pojedinaca da nastave sa praktikovanjem i njegovim prenošenjem.

Ministar, na predlog nadležne ustanove zaštite donosi rešenje o utvrđivanju kulturnog nasleđa u opasnosti, ako je ispunjen najmanje jedan od kriterijuma iz stava 2. ovog člana.

Rešenjem iz stava 3. ovog člana ministar utvrđuje hitne mere zaštite, posebna ograničenja, rokove i potrebna finansijska sredstva.

VII. DELATNOST ZAŠTITE I OČUVANJA KULTURNOG NASLEĐA

Član 72.

Delatnost zaštite kulturnog nasleđa od opšteg je interesa za Republiku Srbiju.

Član 73.

Delatnost zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa obavljaju za to osnovane ustanove zaštite, u skladu s odredbama ovog zakona i odredbama posebnih zakona kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Član 74.

Delatnost javnih ustanova zaštite je:

- 1) otkrivanje, prikupljanje, dokumentovanje i obrada kulturnog nasleđa;
- 2) istraživanje i proučavanje kulturnog nasleđa;
- 3) vrednovanje kulturnog nasleđa;
- 4) evidentiranje dobra pod prethodnom zaštitom i utvrđivanje kulturnog dobra;
- 5) vođenje evidencije dobara pod prethodnom zaštitom;
- 6) vođenje registra kulturnih dobara;
- 7) čuvanje, održavanje i korišćenje kulturnog nasleđa;
- 8) predlaganje, utvrđivanje, sprovođenje i praćenje sprovođenja mera zaštite kulturnih dobara i dobara koja uživaju prethodnu zaštitu;
- 9) promovisanje kulturnog nasleđa kroz izlaganja, publikacije, predavanja, edukativno-prosvetni rad i na druge načine;
- 10) istraživanje, očuvanje i korišćenje kulturnog nasleđa od posebnog značaja za kulturu i istoriju srpskog naroda koja se nalaze van teritorije Republike Srbije;
- 11) izgradnja i razvoj jedinstvenog informacionog sistema u oblasti zaštite kulturnog nasleđa;
- 12) omogućavanje dostupnosti kulturnog nasleđa javnosti;
- 13) pružanje stručne pomoći vlasnicima i korisnicima kulturnih dobara;
- 14) preduzimanje mera koje obezbeđuju očuvanje nematerijalnog kulturnog nasleđa u saradnji sa zajednicama;
- 15) digitalizacija kulturnog nasleđa;
- 16) kreiranje digitalne dokumentacije i digitalnih objekata, unošenje podataka i rad u jedinstvenim informacionim sistemima, povezivanje jedinstvenih informacionih sistema;
- 17) ostale delatnosti utvrđene zakonom.

Poslovi iz tač. 3)–6), 8), 11) i 16) se vrše kao povereni.

Poslove iz stava 1. tač. 1), 2), 7), 9), 12), 14) i 15) ovog člana mogu da obavljaju i specijalne i privatne ustanove zaštite, izuzev poslova iz tač. 1) i 2) za oblast arheoloških istraživanja, otkrivanja i prikupljanja arheološkog nasleđa.

Član 75.

Ustanove zaštite u vršenju svoje delatnosti dužne su da sarađuju sa vlasnikom odnosno držaoцем kulturnog dobra, sa zainteresovanim organizacijama i zajednicama, sa udruženjima i pojedincima i podstiču ih na učešće u poslovima zaštite i korišćenja kulturnih dobara.

U vršenju delatnosti zaštite i očuvanja kulturnih dobara ustanove zaštite međusobno sarađuju na usklađivanju planova rada, korišćenja tehničke opreme, stručnih kadrova i informacija.

Član 76.

Zemljište, zgrade, kulturna dobra i druga sredstva koja koriste ustanove zaštite čiji je osnivač Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, ustanove zaštite koriste i njima raspolazu u skladu sa zakonom.

Vrste ustanova zaštite

Član 77.

Ustanovu zaštite može osnovati Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave i drugo pravno ili fizičko lice, pod uslovima propisanim zakonom.

Član 78.

Ustanove zaštite se mogu osnovati kao javne, specijalne i privatne ustanove zaštite.

Osnivači ustanova zaštite

Član 79.

Javne ustanove zaštite osniva Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, u skladu sa zakonom.

Ustanovu zaštite može osnovati nacionalni savet nacionalne manjine, u skladu sa zakonom.

Osnivanje specijalnih ustanova zaštite utvrđuje se posebnim zakonom.

Privatnu ustanovu zaštite može osnovati pravno i fizičko lice, u skladu sa zakonom.

Uslovi za osnivanje, početak rada i obavljanje delatnosti

Član 80.

Ustanova zaštite se može osnovati, početi sa radom i obavljati delatnost, ako su ispunjeni i posebni uslovi propisani posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Organi ustanove zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa

Član 81.

Organi ustanove zaštite su direktor, upravni odbor i nadzorni odbor.

Imenovanje direktora ustanove zaštite, imenovanje vršioca dužnosti direktora ustanove zaštite, nadležnosti, prestanak dužnosti i drugo, utvrđuje se na način i po postupku propisanim odredbama zakona kojim se uređuje oblast kulture i posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Nadležnost, izbor članova i rad upravnog i nadzornog odbora ustanove zaštite, kao i prestanak dužnosti članova upravnog i nadzornog odbora, utvrđuje se na način i po postupku propisanim odredbama zakona kojim se uređuje oblast kulture, a za ustanove zaštite čija osnivačka prava vrši autonomna pokrajina i u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje nadležnost Autonomne pokrajine Vojvodine.

Ustanove zaštite po vrstama kulturnog nasleđa

Član 82.

Ustanove zaštite su zavod za zaštitu spomenika kulture, muzej, galerija, arhiv, audiovizuelni arhiv i biblioteka koja obavlja zaštitu stare i retke bibliotečke građe.

Član 83.

Zavod za zaštitu spomenika kulture vrši delatnost zaštite i očuvanja nepokretnih kulturnih dobara.

Muzej i galerija vrši delatnost zaštite i očuvanja muzejske građe i nematerijalnog kulturnog nasleđa u skladu sa zakonom.

Arhiv vrši delatnost zaštite i očuvanja arhivske građe.

Audiovizuelni arhiv vrši delatnost zaštite i očuvanja filmske i ostale audiovizuelne građe.

Delatnost zaštite i očuvanja stare i retke bibliotečke građe obavljaju biblioteke koje u svojim fondovima imaju staru i retku bibliotečku građu i ispunjavaju druge uslove za obavljanje delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa.

Delatnosti ustanova zaštite iz st. 1–5. ovog člana uređuju se posebnim zakonom.

Član 84.

Delatnost arheoloških iskopavanja i istraživanja mogu obavljati javne ustanove zaštite, u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju arheološka istraživanja.

Arheološka iskopavanja i istraživanja mogu obavljati pored ustanova zaštite iz stava 1. ovog člana i javne naučne i visokoobrazovne ustanove u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju arheološka istraživanja.

Član 85.

Ustanove zaštite dužne su da vrše reviziju pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara u rokovima utvrđenim posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

Član 86.

Poslove u okviru delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa mogu obavljati lica s odgovarajućim obrazovanjem i položenim stručnim ispitom, u skladu sa posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Utvrđivanje stručne osposobljenosti lica iz stava 1. ovog člana vrši se prema programima za polaganje stručnih ispita po delatnostima, na način i u postupku propisanim posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa.

Član 87.

Pojedine poslove zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa mogu da obavljaju i druga pravna lica koja ispunjavaju uslove u skladu s posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne oblasti zaštite kulturnog nasleđa.

Poslove istraživanja, proučavanja, očuvanja, restauracije i konzervacije mogu obavljati i druga pravna, fizička lica i preduzetnici pod uslovom da poseduju licencu.

Uslovi, način sticanja, postupak i sadržina podataka za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izdavanje licence iz stava 2. ovog člana u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa uređuje se posebnim zakonom.

Član 88.

Nadležne javne ustanove zaštite imaju pravo aktivne legitimacije u pogledu ostvarivanja mera zaštite, korišćenja kulturnih dobara i pokretanja krivičnog postupka.

Mreža ustanova zaštite kulturnog nasleđa Republike Srbije

Član 89.

Mrežu ustanova zaštite Republike Srbije čine javne ustanove zaštite, osim ako posebnim zakonom nije drugačije utvrđeno.

Strukturu mreže ustanova zaštite iz stava 1. ovog člana čine centralne, matične i teritorijalno nadležne ustanove zaštite.

Centralne ustanove zaštite

Član 90.

Centralne ustanove zaštite u Republici Srbiji su Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Narodni muzej Srbije, Državni arhiv Srbije, Narodna biblioteka Srbije i Jugoslovenska kinoteka.

Republički zavod za zaštitu spomenika kulture je centralna ustanova zaštite i očuvanja nepokretnog kulturnog nasleđa, u skladu sa zakonom.

Narodni muzej Srbije je centralna ustanova zaštite i očuvanja muzejske građe, u skladu sa zakonom.

Državni arhiv Srbije je centralna ustanova zaštite i očuvanja arhivske građe, u skladu sa zakonom.

Narodna biblioteka Srbije, u delu u kome obavlja delatnost zaštite i očuvanja stare i retke bibliotečke građe je centralna ustanova zaštite stare i retke bibliotečke građe, u skladu sa zakonom.

Jugoslovenska kinoteka je centralna ustanova zaštite i očuvanja filmske i ostale audiovizuelne građe, u skladu sa zakonom.

Poslove centralne ustanove zaštite iz člana 91. tač. 3)–6), 12) i 15) ovog zakona, kao i vođenje centralnog registra nematerijalnog kulturnog nasleđa obavlja Centar za nematerijalno kulturno nasleđe pri Etnografskom muzeju u Beogradu, kao povereni posao.

Nadležnost centralnih ustanova zaštite

Član 91.

Centralne ustanove zaštite, pored poslova iz člana 74. obavljaju i sledeće poslove:

1) vode centralne registre kulturnih dobara, kao i registre kulturnih dobara od izuzetnog i velikog značaja u Republici Srbiji, u skladu sa zakonom;

2) vode registre vlasnika i držalaca kulturnih dobara od interesa za Republiku Srbiju, u skladu sa zakonom;

- 3) učestvuju u izradi Programa razvoja zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa u Republici Srbiji;
- 4) staraju se o usklađivanju standarda postupanja domaćih ustanova zaštite sa međunarodno priznatim stručnim standardima;
- 5) izrađuju nominacione dosijee za upis kulturnog nasleđa na Uneskove liste;
- 6) utvrđuju jedinstvene polazne osnove za izradu plana digitalizacije i elektronske obrade kulturnog nasleđa;
- 7) donose plan i program stručnog usavršavanja zaposlenih u ustanovama zaštite kulturnog nasleđa i obezbeđuju stalnu edukaciju stručnjaka;
- 8) donose srednjoročni i dugoročni program razvoja delatnosti zaštite kulturnog nasleđa u Republici Srbiji, u skladu sa zakonom;
- 9) utvrđuju metodologiju za stručni nadzor, koji obavljaju matične ustanove zaštite;
- 10) razmatraju izveštaje matičnih i teritorijalno nadležnih ustanova zaštite o stručnom nadzoru na teritoriji Republike Srbije i nalažu odgovarajuće mere;
- 11) vode evidencije o dobrima stranog porekla u inostranstvu koje su od značaja za kulturno nasleđe Republike Srbije;
- 12) donose stručna uputstva za ustanove zaštite u Republici Srbiji;
- 13) obavljaju stručni nadzor nad radom ustanova zaštite koje su u njihovoj nadležnosti i stručne poslove ispitivanja navoda iz predstavke, koju zainteresovano fizičko i pravno lice podnosi u cilju iniciranja pokretanja postupka inspekcijskog nadzora;
- 14) druge poslove utvrđene posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa;
- 15) staraju se o ujednačavanju prakse ustanova zaštite prilikom primene međunarodnih konvencija u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa, u skladu sa zakonom.

Matične ustanove zaštite

Član 92.

Radi trajnog i sistematskog rada na razvoju i unapređivanju delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa u Republici Srbiji, odnosno u delatnosti zaštite i očuvanja nepokretnog kulturnog nasleđa, odnosno muzejskoj delatnosti, arhivskoj delatnosti, delatnosti zaštite stare i retke bibliotečke građe, delatnosti zaštite filmske i ostale audiovizuelne građe ustanovljava se matičnost pojedinih ustanova zaštite u tim delatnostima, koje obavljaju te poslove kao poverene.

Matične ustanove zaštite su javne ustanove zaštite.

Matične ustanove zaštite iz stava 2. ovog člana, kao i njihova nadležnost, prava i obaveze uređuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Matičnost iz stava 1. ovog člana finansira se iz budžeta Republike Srbije, odnosno iz budžeta autonomne pokrajine, za ustanove zaštite koje obavljaju matičnost na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine u skladu sa posebnim zakonom, kao poveren posao.

Teritorijalno nadležne ustanove zaštite

Član 93.

Radi trajnog i sistematskog rada na razvoju i unapređivanju delatnosti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa u Republici Srbiji, odnosno u delatnosti zaštite i očuvanja nepokretnog kulturnog nasleđa, muzejskoj delatnosti, arhivskoj delatnosti, delatnosti zaštite i očuvanja stare i retke bibliotečke građe, delatnosti zaštite i očuvanja filmske i ostale audiovizuelne građe ustanovljavaju se teritorijalno nadležne ustanove zaštite, koje obavljaju poslove na određenoj teritoriji, kao povereni posao.

Teritorijalno nadležne ustanove zaštite su javne ustanove zaštite kulturnog nasleđa i određuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Nadležnost ustanova iz stava 2. ovog člana propisuju se posebnim zakonima kojima se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Nacionalni komitet za materijalno kulturno nasleđe i Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe

Član 94.

U cilju praćenja i uvida u sprovođenje međunarodnih obaveza i ratifikovanih konvencija, kao i kulturnog nasleđa upisanog i predloženog za upis na Uneskove liste, Ministarstvo obrazuje Nacionalni komitet za materijalno kulturno nasleđe i Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe.

Nacionalni komitet za materijalno kulturno nasleđe i Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe, imaju po sedam članova koje imenuje ministar na period od četiri godine iz redova istaknutih stručnjaka iz oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa i drugih srodnih oblasti.

Prilikom izbora članova nacionalnih komiteta iz stava 1. ovog člana ministar vodi računa o uspostavljanju uravnotežene zastupljenosti polova.

Nacionalni komiteti iz stava 1. ovog člana saraduju sa Komisijom Republike Srbije za saradnju sa Uneskom, a u cilju ostvarivanja zaštite kulturnog nasleđa mogu da zatraže stručno mišljenje ili dodatnu ekspertizu za potrebe razmatranja specifičnih oblasti koje nisu u domenu stručnog delovanja njegovih članova.

Nacionalni komitet za materijalno kulturno nasleđe

Član 95.

Nacionalni komitet za materijalno kulturno nasleđe:

- 1) usvaja i razrađuje pravce razvoja, unapređenja i očuvanja materijalnog kulturnog nasleđa Republike Srbije;
- 2) predlaže aktivnosti na polju obrazovanja, edukacije i obuke kadrova, istraživanja, sprovođenja radova na zaštiti, očuvanju, konzervaciji i restauraciji kulturnih dobara upisanih na Uneskove liste;
- 3) predlaže modele saradnje ustanova kulture i naučno-istraživačkih, obrazovnih institucija i strukovnih organizacija na polju zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa upisanog na Uneskove liste;
- 4) predlaže kulturna dobra za upis na Uneskove liste i koordinira izradu nominacionih dosijea za dobra na preliminarnoj listi;
- 5) usvaja godišnje i periodične izveštaje u skladu sa operativnim smernicama za primenu konvencija;
- 6) prati stanje kulturnih dobara Republike Srbije upisanih na Uneskove liste i sprovođenje konvencija;
- 7) predlaže Ministarstvu preduzimanje neophodnih mera, ukoliko se utvrdi ugroženost kulturnih dobara i kulturnih dobara Republike Srbije upisanih na Uneskove liste;
- 8) razmatra i daje mišljenje o predlozima za upis kulturnih dobara Uneskove liste i prosleđuje ih drugim organima na dalju proceduru.

Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe

Član 96.

Nacionalni komitet za nematerijalno kulturno nasleđe:

- 1) usvaja i razrađuje pravce razvoja i unapređenja očuvanja nematerijalnog kulturnog nasleđa Republike Srbije;
- 2) razmatra i usvaja metode sprovođenja očuvanja nematerijalnog kulturnog nasleđa na lokalnom i regionalnom nivou;
- 3) razmatra i usvaja metode saradnje ustanova kulture i naučno-istraživačkih, obrazovnih institucija i strukovnih organizacija sa zajednicama;
- 4) razmatra i usvaja kriterijume i metodologiju za upis u registar nematerijalnog kulturnog nasleđa u Republici Srbiji;
- 5) usvaja predloge za upis elemenata u registar nematerijalnog kulturnog nasleđa u Republici Srbiji;
- 6) razmatra i usvaja mere zaštite i očuvanja registrovanog nematerijalnog kulturnog nasleđa;
- 7) predlaže elemente nematerijalnog kulturnog nasleđa za upis na Uneskovu Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva, Listu nematerijalnog kulturnog nasleđa sa potrebom hitne zaštite i Registar dobrih praksi;
- 8) usvaja nominacijski dosije kojim se predlaže upis nematerijalnog kulturnog nasleđa na Uneskove liste koji izrađuje Centra za nematerijalno kulturno nasleđe;
- 9) prati sprovođenje Uneskove Konvencije o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa;
- 10) usvaja periodični izveštaj o implementaciji Konvencije;
- 11) vrši druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Član 97.

Nacionalni komiteti iz člana 94. stav 1. ovog zakona donose poslovník o svom radu.

Nacionalni komiteti iz člana 94. stav 1. podnose izveštaj ministru, najmanje jednom godišnje.

Stručnu i administrativno-tehničku potporu radu Nacionalnog komiteta za materijalno kulturno nasleđe i Nacionalnog komiteta za nematerijalno kulturno nasleđe pruža Ministarstvo.

Sredstva za rad obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Predsednik i članovi Nacionalnih komiteta iz člana 94. stav 1. ovog zakona imaju pravo na naknadu za rad u visini koju utvrdi ministar u skladu sa raspoloživim sredstvima u budžetu.

VIII. PODRŠKA NAUČNO-ISTRAŽIVAČKIM I OBRAZOVNIM AKTIVNOSTIMA NA ZAŠTITI I OČUVANJU KULTURNOG NASLEĐA

Član 98.

Republika Srbija, odnosno autonomne pokrajine podstiču i podržavaju naučno-istraživačke projekte i programe koji su od značaja za zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa u skladu sa zakonom.

Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave podstiču saradnju ustanova zaštite kulturnog nasleđa sa obrazovnim ustanovama na realizaciji programa, projekata i aktivnosti u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa.

Projekti međunarodne saradnje u oblasti zaštite i očuvanja kulturnog nasleđa realizuju se na osnovu međunarodnih sporazuma i potpisanih ugovora.

IX. PRAVA I OBAVEZE VLASNIKA I DRŽALACA KULTURNIH DOBARA I DOBARA POD PRETHODNOM ZAŠTITOM

Član 99.

Vlasnik, odnosno držalac kulturnog dobra i dobra pod prethodnom zaštitom, u smislu ovog zakona je imalac koji je nosilac prava na kulturnom dobru i dobru pod prethodnom zaštitom (vlasnik, odnosno imalac drugog stvarnog prava ili strana u obligacionom odnosu) ili svako drugo pravno ili fizičko lice koje na bilo koji način i po bilo kojem osnovu ima državinu nad njim, odnosno koje koristi ili upravlja kulturnim dobrom i dobrom pod prethodnom zaštitom (u daljem tekstu: vlasnik, odnosno držalac).

Upravljanje nepokretnim kulturnim dobrima uređuje se zakonom kojim se uređuje nepokretno kulturno nasleđe.

Prava vlasnika i držalaca

Član 100.

Vlasnik, odnosno držalac ima pravo:

1) da koristi kulturno dobro i dobro pod prethodnom zaštitom na način koji je u skladu s zakonom i merama utvrđenim na osnovu zakona;

2) da sprovodi mere zaštite s pažnjom dobrog domaćina;

3) na pravičnu naknadu u slučaju zabrane korišćenja ili ograničenja korišćenja kulturnog dobra i dobra pod prethodnom zaštitom;

4) na naknadu štete koju trpi usled mere kojom je obezbeđena dostupnost kulturnog dobra javnosti;

5) na oslobađanje od plaćanja taksi, poreza i drugih dažbina u vezi sa zaštitom, korišćenjem i raspolaganjem u skladu sa poreskim zakonom;

6) druga prava utvrđena posebnim zakonom kojim se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Visina štete iz stava 1. tačka 4) ovog člana utvrđuje se sporazumno, shodno pravilima imovinskog prava, a u slučaju spora, visinu štete utvrđuje nadležni sud u zakonom propisanom postupku.

Vlasnik, odnosno držalac ima pravo na naknadu štete koju trpi za vreme izvođenja mera tehničke zaštite na kulturnom dobru i dobru pod prethodnom zaštitom.

Vlasnik, odnosno držalac imaju pravo na povraćaj plaćenih carina i drugih uvoznih dažbina na trajan uvoz u Republiku Srbiju kulturnog dobra, odnosno kulturnog predmeta, koje se u roku od šest meseci od uvoza utvrdi za kulturno dobro, a pravo na povraćaj plaćenih poreza u skladu sa poreskim zakonom.

Vlasnik kulturnog dobra, umetničkog dela ili drugog pokretnog kulturnog predmeta koji je poklonom, odnosno drugim besteretnim pravnim poslom ustupio Republici Srbiji, odnosno ustanovi zaštite kulturnog nasleđa ostvaruje pravo na oslobađanje od poreza, u skladu sa poreskim zakonom.

Poreske i carinske olakšice koje vlasnik, odnosno držalac ostvari povodom kulturnog dobra smatraju se učešćem Republike Srbije u zaštiti tog kulturnog dobra.

Obaveze i odgovornosti vlasnika i držalaca

Član 101.

Vlasnik, odnosno držalac dužan je da:

- 1) čuva i održava kulturno dobro i dobro pod prethodnom zaštitom i sprovodi utvrđene mere zaštite;
- 2) neodložno obaveštava ustanovu zaštite o svim pravnim i fizičkim promenama nastalim u vezi s kulturnim dobrom i dobrom pod prethodnom zaštitom;
- 3) dozvoli naučna i stručna istraživanja, tehnička i druga snimanja kao i izvođenje mera tehničke zaštite na kulturnom dobru u skladu s odredbama ovog zakona;
- 4) obezbedi dostupnost kulturnog dobra javnosti;
- 5) izvršava druge obaveze i odgovornosti utvrđene posebnim zakonom kojim se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

Vlasnik, odnosno držalac je dužan da snosi troškove izvršavanja obaveza iz stava 1. tačka 1) ovog člana do visine prihoda ostvarenih od kulturnog dobra i dobra pod prethodnom zaštitom.

Član 102.

Vlasnik, odnosno držalac ne sme da:

- 1) koristi kulturno dobro u svrhe koje nisu u skladu s njegovom prirodom, namenom i značajem ili na način koji može dovesti do oštećenja kulturnog dobra i dobra pod prethodnom zaštitom;
- 2) raskopava, ruši, prepravlja, preziđuje, prerađuje ili vrši bilo kakve radove koji mogu narušiti svojstva kulturnog dobra i dobra pod prethodnom zaštitom bez utvrđenih uslova i saglasnosti nadležnog organa;
- 3) raspoređava zbirke, kolekcije i fondove kulturnih dobara bez utvrđenih uslova i saglasnosti nadležne ustanove zaštite;
- 4) druga ograničenja utvrđena posebnim zakonom kojim se uređuju pojedinačne delatnosti zaštite kulturnog nasleđa.

X. PROMET, KOMERCIJALNO KORIŠĆENJE I EKSPROPRIJACIJA KULTURNIH DOBARA

Pravo preče kupovine

Član 103.

Republika Srbija ima pravo preče kupovine kulturnog dobra u privatnoj svojini.

Zabranjena je prodaja odnosno promet umetničkih dela, odnosno kulturnih dobara u postupku stečaja bez prethodno sprovedenog prava preče kupovine iz stava 1. ovog člana, na koji način se obezbeđuje da Republika Srbija sačuva ta dobra.

Pravo iz stava 1. ovog člana u ime i za račun države vrši nadležna javna ustanova zaštite u zavisnosti od vrste kulturnog dobra.

Republika Srbija i ustanova iz stava 3. ovog člana, mogu se odreći prava preče kupovine kulturnog dobra.

Ustanova zaštite koja je primila obaveštenje u obavezi je da po službenoj dužnosti u roku od dva dana obavesti centralnu, odnosno nadležnu matičnu ustanovu zaštite.

U slučaju prodaje kulturnog dobra lice koje prodaje, odnosno lice koje organizuje prodaju je dužno da o nameri, mestu, vremenu prodaje i ceni predmetnog dobra obavesti ustanovu zaštite kulturnog nasleđa.

Ustanova zaštite u obavezi je da se u roku ne dužem od 30 dana od dobijanja obaveštenja izjasni o nameri korišćenja prava preče kupovine.

U slučaju da se ustanova zaštite odrekne prava preče kupovine kulturnog dobra ili ne odgovori na ponudu u roku iz stava 7. ovog člana, vlasnik predmetnog dobra može to dobro prodati drugom licu pod uslovima koji ne mogu biti povoljniji od uslova koji su bili ponuđeni ustanovi zaštite.

Ostvarivanje prava preče kupovine nepokretnog kulturnog dobra obavlja se na način i po postupku utvrđenom zakonom kojim se uređuje promet nepokretnosti.

Član 104.

Obavezu obaveštavanja ustanove zaštite iz člana 103. ovog zakona ima lice koje prodaje, odnosno lice koje organizuje prodaju i u slučaju prodaje dobra, za koje pretpostavlja da poseduju svojstva iz člana 26. ovog zakona, odnosno dobra koje uživa prethodnu zaštitu.

Korišćenje kulturnog dobra u komercijalne svrhe

Član 105.

Naziv, ime i lik kulturnog dobra u komercijalne svrhe može koristiti vlasnik, odnosno držalac kulturnog dobra. Druga lica mogu koristiti naziv, ime i lik kulturnog dobra u komercijalne svrhe samo po odobrenju ustanove zaštite u čiji delokrug spada zaštita i očuvanje tog kulturnog dobra i uz saglasnost vlasnika, odnosno držaoca kulturnog dobra. Za kulturna dobra od izuzetnog značaja odobrenje za komercijalno korišćenje daje Ministarstvo.

Komercijalnom upotrebom u smislu ovog zakona smatra se takva upotreba kulturnog dobra kojom se ostvaruje finansijska dobit.

Komercijalnom upotrebom kulturnog dobra kao proizvoda istorije, kulture, umetnosti i tradicije ne sme biti narušena njegova kulturnoistorijska vrednost i integritet.

Reprodukcije, odlivke, kopije, faksimile i fototipska izdanja kulturnih dobara od velikog i izuzetnog značaja mogu izrađivati javne ustanove zaštite, vlasnici i držaoci kulturnih dobara u skladu sa propisanim merama zaštite. Mere zaštite za kulturna dobra i kulturna dobra od velikog značaja propisuje nadležna ustanova zaštite, a za kulturna dobra od izuzetnog značaja centralna ustanova zaštite.

Prilikom izrade kopija, odlivaka i reprodukcija kulturnih dobara, obavezno je staviti oznaku „kopija”, „reprodukcija” ili „fototipsko izdanje”, naziv kulturnog dobra, lokalitet, period nastanka i ime autora.

Eksproprijacija i administrativni prenos kulturnog dobra

Član 106.

Eksproprijacija i administrativni prenos nepokretnog kulturnog dobra vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje delatnost zaštite nepokretnih kulturnih dobara i zakonom kojim se uređuje eksproprijacija i administrativni prenos.

XI. UVOZ, UNOŠENJE, IZVOZ I IZNOŠENJE, POVRAĆAJ

Član 107.

Pokretno kulturno dobro stranog porekla dozvoljeno je uvoziti i unositi u skladu s međunarodnim konvencijama i zakonodavstvom zemlje izvoznika.

Pokretna kulturna dobra u vlasništvu strane države, ustanove, pravnog ili fizičkog lica, koje na osnovu zaključenog ugovora pozajmi ili preuzme ustanova zaštite ili ustanova kulture u Republici Srbiji, radi izlaganja ili stručne i naučne obrade za koje je Vlada izdala garanciju kojom se ovi predmeti izuzimaju od zaplene, izvršenja i povraćaja, ne mogu biti predmet zahteva trećih lica u postupcima izvršenja i obezbeđenja, kao i zaplene i povraćaja prema posebnim propisima dok se nalaze u Republici Srbiji po osnovu tog zaključenog ugovora.

Ustanova zaštite ili ustanova kulture u Republici Srbiji koja na osnovu zaključenog ugovora pozajmljuje pokretna kulturna dobra iz svoje zbirke radi izlaganja ili stručne i naučne obrade u inostranstvu, dužna je da pribavi garanciju nadležnog organa te države kojom se ovi predmeti izuzimaju od zaplene, izvršenja i povraćaja prema posebnim propisima.

Republika Srbija će raditi na povraćaju kulturnih dobara nezakonito iznesenih sa teritorije Srbije, nezavisno od istorijskog perioda u kome su nezakonito izneseni, u skladu sa međunarodnim ugovorima, međunarodnim konvencijama i nacionalnim zakonodavstvom.

Trajan izvoz, odnosno iznošenje kulturnog dobra

Član 108.

Kulturno dobro se ne može trajno izvesti, odnosno izneti iz Republike Srbije, osim u slučajevima razmene muzejske, arhivske, filmske i ostale audiovizuelne građe ili bibliotečke građe koji su deo zbirke muzeja, javnog arhiva, javnog audiovizuelnog arhiva ili javne biblioteke, po prethodno pribavljenoj saglasnosti Vlade za kulturna dobra i kulturna dobra od velikog značaja, odnosno Narodne skupštine za kulturna dobra od izuzetnog značaja.

Arheološki predmeti i delovi arheološkog konteksta ne mogu se trajno izvesti, odnosno izneti iz Republike Srbije.

Privremeno iznošenje kulturnog dobra

Član 109.

Kulturno dobro može se privremeno izneti u inostranstvo radi prezentacije, ekspertize ili sprovođenja mera tehničke zaštite.

Kulturno dobro može se privremeno izneti u inostranstvo na osnovu rešenja Ministarstva o dozvoli za iznošenje, uz prethodno pribavljeno mišljenje odgovarajuće centralne ustanove zaštite pokretnih kulturnih dobara.

U rešenju iz stava 2. ovog člana određuje se rok u kojem kulturno dobro mora biti vraćeno u zemlju.

Privremeno iznošenje kulturnog dobra iz Republike Srbije može se odobriti na period do godinu dana od dana izdavanja dozvole.

Privremeno iznošenje može se produžiti najviše do pet godina.

Ako podnosilac zahteva za privremeno iznošenje kulturnog dobra nije vlasnik ili držalac kulturnog dobra, uz zahtev za iznošenje kulturnog dobra prilaže se saglasnost vlasnika, odnosno držaoca.

Odobrenje za iznošenje dobara koja uživaju prethodnu zaštitu

Član 110.

Centralna ustanova zaštite pokretnih kulturnih dobara, u zavisnosti od vrste pokretnog dobra, izdaje odobrenje za iznošenje dobara koja uživaju prethodnu zaštitu u inostranstvo, a za teritoriju Autonomne pokrajine Vojvodina, kao poveren posao nadležni organ Autonomne pokrajine Vojvodine.

Potrebnu dokumentaciju i način izdavanja odobrenja iz stava 1. ovog člana propisuje ministar.

Povraćaj

Član 111.

Centralna ustanova zaštite pokretnih kulturnih dobara, u zavisnosti od vrste pokretnog dobra pokreće inicijativu za povraćaj nezakonito iznetih pokretnih kulturnih dobara iz Republike Srbije koja su deo našeg kulturnog nasleđa a nalaze se u inostranstvu, koja su pod razjašnjenim ili nerazjašnjenim okolnostima u prošlosti izneta, a u vezi sa kojima postoji interes da budu vraćena ili otkupljena od sadašnjih vlasnika ili držalaca, kao i povraćaja tih dobara otuđenih od sopstvenika po raznim osnovama, i u saradnji sa nadležnim državnim organima se staraju o sprovođenju mera povraćaja.

Evidencija otuđenih i nestalih predmeta i elemenata pokretnog kulturnog nasleđa i materijalnih dobara koji mogu predstavljati kulturno nasleđe

Član 112.

U cilju unapređenja borbe protiv nedozvoljenog uvoza, izvoza, trgovine i prenosa svojine kulturnih dobara, uspostavlja se Evidencija otuđenih i nestalih predmeta i elemenata pokretnog kulturnog nasleđa i materijalnih dobara koji mogu predstavljati kulturno nasleđe (u daljem tekstu: Evidencija). Evidenciju vodi Ministarstvo kao glavni administrator.

Pored Ministarstva organi za upravljanje, korišćenje i unos podataka su Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo finansija – Uprava carine.

Podaci potrebni za vođenje Evidencije se prikupljaju i obrađuju u svrhu unapređenja borbe protiv nedozvoljenog uvoza, izvoza, trgovine i prenosa svojine kulturnih dobara kao dobara koja predstavljaju kulturno nasleđe od opšteg interesa.

Podaci o ličnosti koje sadrži Evidencija čuvaju se i obezbeđuje se njihova dostupnost javnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, uz obavezu poštovanja pravila o srazmernosti obrade u odnosu na ciljeve i svrhu obrade podataka.

Sadržaj Evidencije

Član 113.

Evidencija se vodi kao jedinstvena, centralna, elektronska baza podataka u skladu sa zakonom.

U Evidenciju se upisuju osnovne informacije o predmetu iz člana 112. ovog zakona:

- 1) tip predmeta;
- 2) materijali i tehnike;
- 3) dimenzije;
- 4) oznake i zapisi na predmetu;
- 5) prepoznatljive karakteristike;
- 6) naziv predmeta;
- 7) datum / period nastanka;
- 8) opis dela;
- 9) autor / radionica / proizvođač;
- 10) vlasnik / zakoniti držalac (za fizička lica ime i prezime, adresa prebivališta odnosno boravišta; a za pravna lica naziv i sedište);
- 11) mesto i vreme nestanka;
- 12) da li predmet ima status kulturnog dobra;
- 13) da li je upisan u centralni registar;
- 14) mesto /institucija na kome se predmet pojavio;
- 15) fotografija, video zapis;
- 16) status predmeta / da li je predmet pronađen;
- 17) napomena.

Podaci sadržani u Evidenciji čuvaju se trajno, u elektronskom obliku.

Bližu sadržinu Evidencije, način vođenja, procedure i upravljanje podacima, propisuje ministar.

XII. POVRAĆAJ KULTURNIH PREDMETA NEZAKONITO IZNESENIIH SA TERITORIJE DRŽAVA ČLANICA EVROPSKE UNIJE

Član 114.

Povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije Republike Srbije, odnosno sa teritorije druge države, a koja se nalazi na teritoriji Republike Srbije, vrši se u skladu sa međunarodnim ugovorima, međunarodnim konvencijama i nacionalnim zakonodavstvom.

Član 115.

Nezakonito iznesen kulturni predmet sa teritorije države članice Evropske unije je kulturni predmet, odnosno kulturno dobro:

(1) koji je iznesen sa teritorije države članice Evropske unije kršenjem njenih propisa o zaštiti nacionalnog blaga ili kršenjem Uredbe (EZ) br. 116/2009 o izvozu kulturnih dobara, ili

(2) koji nije vraćen nakon isteka zakonskog roka za privremeno iznošenje ili bilo koje kršenje nekog drugog uslova kojim se uređuje takvo privremeno iznošenje.

Kulturna dobra kao nacionalno blago

Član 116.

Kulturna dobra i sva dobra pod prethodnom zaštitom predstavljaju nacionalno blago u skladu sa ovim zakonom. Vlada može utvrditi i druga materijalna i nematerijalna dobra za nacionalno blago.

Kulturni predmet

Član 117.

Kulturni predmet je pokretno kulturno dobro ili dobro pod prethodnom zaštitom koje je pre ili posle nezakonitog iznošenja sa teritorije države članice Evropske unije ili druge države, kategorizovan ili definisan kao „nacionalno blago koje ima umetničku, kulturnu, istorijsku ili arheološku vrednost”, na osnovu nacionalnog zakonodavstva ili administrativnog postupka, u skladu sa članom 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije.

Član 118.

Država članica Evropske unije koja je zatražila povraćaj kulturnog predmeta je država članica sa čije je teritorije kulturni predmet nezakonito iznesen.

Država članica Evropske unije od koje se traži povraćaj kulturnog predmeta je država članica na čijoj se teritoriji nalazi kulturni predmet nezakonito iznesen sa teritorije druge države članice Evropske unije.

Povraćaj kulturnog predmeta je fizički povraćaj kulturnog predmeta na teritoriju države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj.

Samostalni držalac kulturnog predmeta je lice koje za svoj račun vrši faktičnu vlast na kulturnom predmetu.

Nesamostalni držalac kulturnog predmeta je lice koje za treće lice vrši faktičku vlast na kulturnom predmetu.

Javne zbirke su zbirke koje su u skladu sa zakonodavstvom države članice Evropske unije definisane kao javne i koje su u vlasništvu te države članice, lokalnog ili područnog tela u toj državi članici ili institucije koja se nalazi na teritoriji te države članice, pod uslovom da je takva institucija u vlasništvu države članice Evropske unije ili lokalnog ili područnog tela ili je u znatnoj meri od njih finansirana.

Centralni organ

Član 119.

Ministarstvo je centralni organ nadležan za koordinaciju, organizovanje i praćenje aktivnosti u vezi sa povraćajem nezakonito iznesenih kulturnih predmeta.

Ministarstvo saraduje sa centralnim organima država članica Evropske unije, koje su odgovorne za koordinaciju poslova koji se odnose na povraćaj nezakonito iznesenih kulturnih predmeta u tim državama članicama Evropske unije.

Ministarstvo preduzima potrebne aktivnosti u vezi sa povraćajem kulturnih predmeta u saradnji sa drugim organima i organizacijama, javnim ustanovama zaštite i drugim ustanovama i institucijama u Republici Srbiji.

Povraćaj kulturnog predmeta državi članici Evropske unije u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije

Član 120.

Država članica Evropske unije može, u postupku i pod uslovima propisanim ovim zakonom u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije, tražiti povraćaj kulturnog

predmeta koji je nezakonito iznesen sa njene teritorije posle 1. januara 1993. godine, ukoliko se taj predmet nalazi na teritoriji Republike Srbije, ako:

1) je pre ili nakon nezakonitog iznošenja zaštićen kao nacionalno blago koje ima umetničku, istorijsku ili arheološku vrednost prema njenom nacionalnom zakonodavstvu ili je takvim utvrđen u njenom administrativnom postupku, u skladu sa članom 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske Unije;

2) pripada grupi predmeta koji su obuhvaćeni popisom zbirki predmeta koje se mogu smatrati nacionalnim blagom ili čine sastavni deo javne zbirke koja je upisana u inventar zbirki muzeja, arhiva ili biblioteka, sakralne zbirke ili zbirke koja je imovina države članice, odnosno lokalne ili područne jedinice vlasti, javne institucije sa sedištem u državi članici ili institucije koja se značajno finansira od strane države članice, odnosno njenih lokalnih ili područnih jedinica vlasti.

Popis zbirki predmeta koje se mogu smatrati nacionalnim blagom, u smislu stava 1. tačka 2) ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

Smatra se da je nezakonito iznesen i kulturni predmet koji nije vraćen u državu članicu Evropske unije nakon isteka roka za privremeno iznošenje.

Odredbom iz stava 1. ovoga člana ne dira se u pravo država koje nisu članice Evropske unije da ostvaruju povraćaj kulturnih predmeta prema multilateralnim i bilateralnim međunarodnim ugovorima.

Odredbom stava 1. ovoga člana ne zadire se u pravo država koje nisu članice Evropske unije da ostvaruju povraćaj kulturnih predmeta u skladu sa multilateralnim i bilateralnim međunarodnim ugovorima.

Postupak za povraćaj kulturnog predmeta koji je nezakonito iznesen sa teritorije države članice Evropske unije

Član 121.

Postupak za povraćaj kulturnog predmeta koji je nezakonito iznesen sa teritorije države članice Evropske unije pokreće se tužbom države članice Evropske unije sa čije teritorije je nezakonito iznesen kulturni predmet, protiv držaoca kulturnog predmeta pred nadležnim sudom u Republici Srbiji.

Uz tužbu iz stava 1. ovog člana dostavlja se:

1) verodostojna isprava o statusu kulturnog predmeta, sa njegovim detaljnim opisom;

2) izjava nadležnog organa države članice Evropske unije da je potraživani kulturni predmet zaštićen nacionalnim zakonodavstvom i da je nezakonito iznesen posle 1. januara 1993. godine;

3) dokument izdat od strane nadležnog organa države članice Evropske unije na osnovu koga se može utvrditi da je kulturni predmet nezakonito iznesen sa njene teritorije;

4) dokaz da je tužba podneta u roku iz st. 3. i 4. ovog člana.

Postupak iz stava 1. ovog člana može se pokrenuti u roku od tri godine od dana kada je država članica Evropske unije koja je zatražila povraćaj saznala za mesto na kojem se kulturni predmet nalazi i za identitet lica koje ga poseduje, a najkasnije u roku od 30 godina od dana kada je kulturni predmet nezakonito iznesen sa teritorije države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj.

Ako je potraživani kulturni predmet deo javne zbirke iz člana 120. stav 1. ovog zakona ili je deo inventara crkvenih ili drugih verskih institucija pod posebnom zaštitom nacionalnog zakonodavstva države članice Evropske unije, postupak za povraćaj kulturnog predmeta može se pokrenuti u roku od 75 godina od dana kada je odnesen sa teritorije države članice, ako međunarodnim ugovorom nije određen drugi rok.

Postupak povraćaja nije dopušten ako u trenutku kada bi postupak trebao biti pokrenut iznošenje kulturnog predmeta sa teritorije države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj više nije nezakonito.

Nadležni centralni organ države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj, u cilju osiguravanja povraćaja kulturnog predmeta, odmah obaveštava Ministarstvo da je pokrenut postupak povraćaja.

Ministarstvo o pokrenutom postupku povraćaja obaveštava centralne organe drugih država članica Evropske unije.

Postupanje suda u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije

Član 122.

Kulturni predmet iz člana 120. stav 1. ovog zakona vratiće se državi članici Evropske unije u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije, ako sud utvrdi da je on nezakonito iznesen sa njene teritorije ili da nije vraćen po isteku roka za privremeni izvoz, odnosno iznošenje, osim

ako se radi o kulturnom predmetu koji je nezakonito iznesen sa teritorije države članice Evropske unije pre datuma iz člana 120. stav 1. ovoga zakona ili po isteku rokova ili nastupu okolnosti iz člana 121. st. 3, 4. i 5. ovog zakona.

U slučaju iz stava 1. ovog člana sud će, prema okolnostima slučaja, savesnom držaocu kulturnog predmeta odrediti pravičnu naknadu na teret države članice Evropske unije kojoj se kulturni predmet vraća.

Savesnost držaoca kulturnog predmeta ceni se po propisima Republike Srbije u odnosu na njegovo postupanje prilikom sticanja i držanja kulturnog predmeta, pri čemu se u obzir uzimaju sve okolnosti sticanja, a naročito dokumentacija o poreklu predmeta, dozvole za izvoz odnosno iznošenje koje su potrebne prema pravu države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj, svojstva stranaka, plaćena cena, pitanje da li je držalac izvršio uvid u bilo koji dostupan registar ukradenih kulturnih predmeta i bilo koje relevantne informacije koje je objektivno mogao pribaviti ili preduzeo bilo koje druge radnje u cilju saznavanja činjenica koje se odnose na poreklo kulturnog predmeta.

U slučaju sticanja kulturnog predmeta iz člana 116. stav 1. ovog zakona, po osnovu poklona ili nasleđivanja, novi držalac kulturnog predmeta ne može biti u povoljnijem položaju od lica od kojeg je kulturni predmet stekao.

Držalac kulturnog predmeta ostvaruje pravo na isplatu pravične naknade iz stava 2. ovog člana nakon predaje potraživanog kulturnog predmeta državi članici Evropske unije.

Isplata pravične naknade i troškova postupka ne utiče na pravo države članice Evropske unije da od lica koje je nezakonito iznelo kulturni predmet potražuje naknadu štete.

Kod utvrđivanja vrednosti kulturnog predmeta za koji se traži povraćaj uzima se u obzir njegova vrednost koju ima u Republici Srbiji na dan podnošenja tužbe iz člana 121. stav 1. ovog zakona.

U pogledu vlasništva nad kulturnim predmetom koji je vraćen državi članici Evropske unije primenjuju se propisi te države.

Saradnja sa državama članicama u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije

Član 123.

Ministarstvo je dužno da saraduje sa nadležnim organima država članica Evropske unije u vezi sa vraćanjem nezakonito iznesenih kulturnih predmeta u postupku povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije država članica Evropske unije, a naročito da:

1) na zahtev države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj, u saradnji sa drugim državnim organima i organizacijama, javnim ustanovama zaštite i drugim ustanovama i institucijama, preduzme radnje i mere radi pronalaženja kulturnog predmeta i utvrđivanja identiteta njegovog držaoca. Zahtev države članice Evropske unije mora da sadrži sve informacije potrebne za olakšavanje pronalaženja, posebno informacije o saznanjima o stvarnom ili pretpostavljenom mestu na kojem se kulturni predmet nalazi;

2) obavesti zainteresovanu državu članicu Evropske unije da li se i gde na teritoriji Republike Srbije nalazi traženi kulturni predmet, ako postoje osnovane sumnje da je on nezakonito iznesen sa teritorije države članice Evropske unije;

3) omogućiti nadležnom organu države članice Evropske unije koja je zatražila povraćaj da, u roku od šest meseci od dana dostavljanja obaveštenja iz tačke 2. ovog stava, proveri da li se radi o traženom kulturnom predmetu. Ukoliko se provera ne obavi u propisanom roku neće se primenjivati tač. 4. i 5. ovog stava;

4) u saradnji sa nadležnim organom države članice Evropske unije, preduzme potrebne mere za fizičko očuvanje traženog kulturnog predmeta;

5) spreči odgovarajućim merama svaku radnju koja se preduzima radi izbegavanja ili otežavanja povraćaja kulturnog predmeta;

6) u skladu sa svojim nadležnostima, i u saradnji sa nadležnim organima, sprovede aktivnosti radi sprovođenja arbitražnog postupka u skladu sa propisima Republike Srbije, odnosno potrebne radnje za postizanje sporazuma između držaoca kulturnog predmeta i države članice Evropske unije koja zahteva povraćaj uz uslov da država članica Evropske unije i držalac kulturnog predmeta formalno daju svoje odobrenje;

7) odmah nakon prijema zahteva iz tačke 1) ovog stava, odnosno obaveštenja da je pokrenut postupak za povraćaj kulturnog predmeta, obavestiti centralne organe drugih država članica Evropske unije da je u Republici Srbiji pokrenut postupak za povraćaj kulturnog predmeta koji je nezakonito iznesen sa teritorije određene države članice Evropske unije.

Radi ostvarivanja saradnje sa centralnim organima država članica Evropske unije, Ministarstvo se služi modulom Informacijskog sistema unutrašnjeg tržišta (IMI) uspostavljenog Uredbom (EU) br. 1024/2012 posebno prilagođenim za kulturne predmete. Ministarstvo se može takođe služiti IMI kako bi širilo relevantne informacije o slučaju u vezi s kulturnim predmetima koji su ukradeni ili nezakonito izneseni sa teritorije Republike Srbije.

Ministarstvo odlučuje o korišćenju IMI-ja od strane drugih nadležnih organa Republike Srbije za potrebe sprovođenja odredaba čl. 114–125. ovog zakona.

Razmena informacija putem IMI-ja sprovodi se u skladu s važećim zakonskim odredbama o zaštiti podataka o ličnosti, ne dovodeći u pitanje mogućnost da se Ministarstvo uz IMI posluži i drugim sredstvima komunikacije s nadležnim centralnim organima drugih država članica Evropske unije.

Povraćaj kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije Republike Srbije, a nalaze se na teritoriji druge države članice Evropske unije

Član 124.

Republika Srbija ima pravo zatražiti povraćaj kulturnih predmeta navedenih u članu 120. stav 1. ovog zakona koji su nezakonito izneseni s njene teritorije, a nalaze se na teritoriji druge države članice Evropske unije. Na zahtev za povraćaj kulturnih predmeta koji se nalaze na teritoriji druge države članice Evropske unije shodno se primenjuju odredbe čl. 120–123. ovog zakona.

Ministarstvo je odgovorno za sprovođenje i koordinaciju svih aktivnosti vezanih za povraćaj kulturnih predmeta iz stava 1. ovog člana.

O pokrenutom postupku za povraćaj kulturnog predmeta koji je nezakonito iznesen sa teritorije Republike Srbije, Ministarstvo odmah obaveštava centralni organ države članice Evropske unije od koje se traži povraćaj.

Ministarstvo podnosi izveštaj o primeni odredbi čl. 121–124. ovog zakona Evropskoj komisiji, u roku utvrđenom članom 17. Direktive 2014/60/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 15. maja 2014. godine o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznetih sa područja države članice.

Povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije države koja nije članica Evropske unije

Član 125.

Povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije države koja nije članica Evropske unije vrši se u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju svojinskopравни odnosi, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije Republike Srbije

Član 126.

Povraćaj kulturnog predmeta nezakonito iznesenog sa teritorije Republike Srbije vrši se u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom države na čijoj se teritoriji traženi kulturni predmet nalazi, ako međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno.

Aktivnosti na povraćaju kulturnih predmeta

Član 127.

Ministarstvo je dužno da u saradnji sa drugim državnim organima i organizacijama, javnim ustanovama zaštite i drugim ustanovama i institucijama u Republici Srbiji:

1) preduzima mere i aktivnosti na prikupljanju podataka i uspostavljanju evidencija i dokumentacije o kulturnim predmetima nezakonito iznesenim iz Republike Srbije koji mogu biti predmet povraćaja;

2) preduzimaju potrebne mere i radnje za omogućavanje obezbeđivanja povraćaja kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorije Republike Srbije;

3) priprema i podnosi zahtev Državnom pravobraniocu, za podnošenje tužbe za povraćaj kulturnog predmeta nadležnom organu/sudu države na čijoj se teritoriji nalazi kulturni predmet koji je nezakonito iznet iz Republike Srbije, u skladu sa propisima te države i međunarodnim ugovorima;

4) podnosi nadležnom organu zahtev za povraćaj nezakonito prisvojenog kulturnog predmeta u državnoj svojini.

Nadležni organi

Član 128.

Procedure za povraćaj kulturnih predmeta na osnovu ovog zakona ne diraju, odnosno ne utiču na postupke otkrivanja i procesuiranja krivičnih dela počinjenih u vezi sa nezakonitim iznošenjem kulturnih predmeta.

Izveštaj o sprovođenju zakona

Član 129.

Najmanje jednom u tri godine Ministarstvo dostavlja Vladi izveštaj o sprovođenju odredaba ovog zakona kojima se uređuje povraćaj kulturnih predmeta nezakonito iznesenih sa teritorija država članica.

XIII. KAZNENE ODREDBE

Član 130.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 150.000,00 dinara kazniće se za prekršaj fizičko lice ili odgovorno lice u pravnom licu / ustanovi zaštite koje:

- 1) ako ne obavesti nadležnu ustanovu zaštite (član 30. stav 1.);
- 2) ako najkasnije u roku od 24 časa, ne obavesti nadležnu ustanovu zaštite ili ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove (član 31. stav 1.);
- 3) ukoliko ne izvršava obaveze iz člana 101. stav 1;
- 4) u slučaju prodaje kulturnog dobra, ili u slučaju prodaje dobra za koje se pretpostavlja da poseduju svojstva iz člana 26. ovog zakona, odnosno dobra pod prethodnom zaštitom, o nameri, mestu, vremenu prodaje i ceni dobra ne obavesti ustanovu zaštite kulturnog nasleđa (član 103. stav 6.);
- 5) ukoliko se naziv, ime i lik kulturnog dobra koristi u komercijalne svrhe bez pribavljenog odobrenja i saglasnosti (član 105. stav 1.).

XIV. NADZOR NAD PRIMENOM ZAKONA

Član 131.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona obavlja Ministarstvo.

Stručni nadzor

Član 132.

Stručni nadzor nad radom ustanova zaštite vrše centralne i matične ustanove zaštite, u skladu sa zakonom.

Centralnim i matičnim ustanovama zaštite, u skladu sa delokrugom poslova stručnog nadzora koga vrše, poverava se obavljanje pojedinih stručnih poslova ispitivanja navoda iz predstavke, koju zainteresovano fizičko i pravno lice (podnosilac predstavke) podnosi u cilju iniciranja pokretanja postupka inspeksijskog nadzora.

Centralne i matične ustanove zaštite pružaju ustanovama zaštite potrebne informacije, stručnu pomoć i savete u vezi sa zaštitom kulturnih dobara.

Inspeksijski nadzor

Član 133.

Inspeksijski nadzor nad primenom ovog zakona vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

XV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 134.

Ustanove zaštite osnovane do dana stupanja na snagu ovog zakona dužne su da svoju organizaciju i rad usklade sa odredbama ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 135.

Podzakonski propisi za sprovođenje ovog zakona doneće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 136.

Odredbama čl. 114–129. ovog zakona kojima se uređuje povraćaj kulturnih predmeta prenosi se Direktiva 2014/60/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 15. maja 2014. godine o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih s teritorije države članice i o izmeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 (ispravka), u primeni su danom pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.

Danom pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji direktno se primenjuju sledeći propisi Evropske Unije:

- 1) Uredba Saveta (EZ) br. 116/2009 od 18. decembra 2008. godine o izvozu kulturnih dobara (Kodifikovana verzija);
- 2) Sprovedbena uredba Komisije (EU) br. 1081/2012 od 9. novembra 2012. godine za potrebe Uredbe Saveta (EZ) br. 116/2009 o izvozu kulturnih dobara (Kodifikovana verzija);
- 3) Uredba (EU) 2019/880 Evropskog parlamenta i Saveta od 17. aprila 2019. godine o unosu i uvozu kulturnih dobara.

Član 137.

Danom početka primene ovog zakona prestaje da važi Zakon o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS”, br. 71/94, 52/11 – dr. zakoni, 99/11 – dr. zakon, 6/20 – dr. zakon i 35/21 – dr. zakon), osim odredaba čl. 66–75. u delu koji se odnosi na rad zavoda za zaštitu spomenika kulture i kinoteke, čl. 78, 80, 84. i 85. u delu koji se odnosi na rad zavoda za zaštitu spomenika kulture, čl. 86–95. u delu koji se odnosi na kinoteke, čl. 99–110, člana 111. u delu koji se odnosi na kinoteke, čl. 112–117, člana 120. u delu koji se odnosi na kinoteke i čl. 127–128.

Član 138.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjivaće se istekom godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu, osim odredaba čl. 114–129. koje će se primenjivati danom pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.